

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za ljubljansko pokrajino pri pošto-čerkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in tujemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka
Naročnina zna mesečno Lit 18,—,
za izvozno vključno s »Ponedeljskim jutrom« Lit 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Proglas Kralja in Cesarja italijanskemu narodu

Vladar je osebno prevzel poveljstvo nad Oboroženimi silami — Maršal Badoglio imenovan za šefa vlade

Agencija Stefani poroča:

Rim, 26. julija. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je sprejel ostavko na mesto predsednika vlade in prvega ministra-tajnika, ki jo je podal Nj. Eksc. Benito Mussolini, ter je za predsednika vlade in prvega ministra imenoval Nj. Eksc. viteza in maršala Italije Pietra Badoglia.

Proglas Nj. Vel. Kralja in Cesarja

Rim, 25. julija. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je dal Italijanom naslednji oklic:

Italijani! Od danes naprej prevzemam poveljstvo nad vsemi oboroženimi silami. V slovesni uri, ki leži nad usodo domovine, naj vsakdo spet zavzame mesto, kamor ga kličejo dolžnost, zvestoba in boj. Ne sme se trpeti noben korak vstran, ne sme se dovoliti noben očitak. Steharni Italijan naj se prikloni pred hudimi ranami, ki so raztrgala sveta tla domovine.

Italija bo po hrabrosti svojih oboroženih sil, po odločni volji vseh državljanov, v spoštovanju ustanov, ki so jo vedno krepile, spet našla pot navzgor in pot za dvig.

Italijani! Danes sem bolj kakor kdaj neločljivo združen z vami po neomajni veri v neumrljivost domovine.

Podpisan: Viktor Emanuel.

Sopodpisan: Pietro Badoglio.

Proglas maršala Badoglia

Rim, 25. julija 1943. Nj. Eksc. maršal Italije Pietro Badoglio je Italijanom dal naslednji oklic:

Italijani! Na zapoved Nj. Vel. Kralja in Cesarja prevzemam vojaško vladno nad državo, in sicer z vso oblastjo. Vojna se nadaljuje. Italija, trdo zadeta v svojih napadenih pokrajinah, v svojih uničenih mestih, ohranja zvestobo dani besedi kot ljubosumna varuhinja svojih tisočletnih izročil. Naj se strnejo vrste okoli Nj. Vel. Kralja in Cesarja, ki je živa podoba domovine ter vzgled za vse. Prejeto naročilo je jasno in razločno ter se bo izvajalo z vso natančnostjo. Kdor si umišlja, da bo mogel ovirati redni razvoj, ali kdor bi skušal motiti javni red, bo neusmiljeno udarjen.

Živela Italija! Živel Kralj!

Podpisan: maršal Italije Pietro Badoglio.

Odredbe šefa vlade maršala Badoglia

Rim, 26. jul. s. Šef vlade Badoglio je izdal naslednji ukaz:

Prostovoljna Milica za narodno varnost je sestavni del Oboroženih sil naroda in sodeluje z njimi kakor vedno v popolni skladnosti delovanja in namenov za obrambo Domovine.

Podpisan: Šef vlade Badoglio

Rim, 26. jul. s. Šef vlade in maršal Italije Pietro Badoglio je naslovil na narod tale poziv:

Italijani! Po proglasu Nj. Vel. Kralja in Cesarja Italijanom in mojem proglasu naj vsakdo vztraja na svojem delovnem položaju in v svoji odgovornosti. Ni trenutek, da bi se spuščali v demonstracije, ki ne bodo tolerirane. Ta težki trenutek zahteva od vsakogar resnost,

disciplino in patriotizem, poln vdanosti najvišjim interesom naroda. Prepovedana so zbiranja in javna varnost ima ukaz, da jih brez obotavljanja razprši.

Podpisan: Badoglio.

Patriotične manifestacije

Rim, 26. jul. s. Brž ko je rimsko ljudstvo zvedelo vest, katero je odajal radio, da je Nj. Vel. Kralj prevzel poveljstvo Oboroženih sil in imenoval za šefa vlade maršala Badoglia, se je zgrnilo po cestah in manifestiralo svoje zadovoljstvo in navdušenje. Polagoma so rimske ceste navzlic kasni uri in zatemnitvi dobile lice velikega patriotičnega navdušenja. Ob vzklkih: Živela Italija! Živel Kralj! Živel Badoglio! in živel vojska! ter ob petju Mamelijeve himne so se stvorili mogočni sprevodi z letaki in trobojnicami, ki so se usmerili proti Kvirinalu. Ob svojem prihodu so našli manifestanti trg že natrpan z množico, ki je vzklkala Nj. Vel. Kralju in Savojski hiši.

Med tem, ko je večina množice se postavljala in vzklkala vladarju, so se stvorili drugi sprevodi in se napotili proti vojnemu ministrstvu, kjer so se dvignili vzklki: Italija in oboroženim silam. Na drugih krajih mesta in zlasti pred uredništvi, so bile podobne patriotične manifestacije z vzklki: Živela Italija!

Velikastna manifestacija je bila na Beneškem trgu, kjer je množica vdrila v dvorišče palače ter izpričevala svoje navdušenje in svojo neminljivo strast za usodo domovine. Razširjač se po Corsu je ogromna reka ljudstva, prišedca z Beneškega trga, odla na Piazza Colonna, kjer je ponovno izrazila svoje nedvoumno patriotstvo ob petju Mamelijeve himne, pesmi Piave in starih himen italijanskega Risorgimenta. Povsod je rimsko ljudstvo zvoja potrdilo svo-

je globoko zaupanje v neumrljivo usodo domovine pod zvišenim vodstvom svojega vladarja, usodo, ki je zaupana hrabrim Oboroženim silam.

Bologna, 26. jul. s. Navzlic kasni uri, ob kateri se je razvedelo o spremembi v vladi, je vest vzbudila največje patriotično navdušenje. Takoj so se stvorili sprevodi, ki so šli z velikimi trobojnicami na čelu po glavnih ulicah mesta ter od tod do periferije in do ljudskih okrajev ob vzklkih: Živela Italija! Živel Kralj! Živel Badoglio!

Milano, 26. jul. s. Kljub kasni uri se je vest, da je Kralj prevzel poveljstvo nad vseni Oboroženimi silami in imenoval za šefa vlade maršala Italije Pietra Badoglia, naglo razširila po vsem mestu in vzbudila povsod goreče patriotične manifestacije ob mogočnem vzklkanju Kralju in Cesarju, Italiji in maršalu Badogliu.

Firenze, 26. julija. s. Čim se je včeraj zvedela po radiu novica o imenovanju maršala Badoglia za šefa vlade, se je navzlic pozni uri takoj zbrala ogromna množica meščanov, ki je v sprevedu korakala skozi središče mesta pred sedež poveljstva armadnega zbora med prepevanjem domoljubnih pesmi. Po vzklkanju Italiji, kralju in maršalu Badogliu se je ogromna povorka meščanov podala v periferične dele mesta, kjer je povsod obnavljala manifestacije goreče domovinske ljubezni.

Attacchi avversari nel settore centrale respinti

Tre piroscafi per 20.000 tonn. affondati e 14 mercantili per 61.000 tonn. danneggiati nel porto di Siracusa — Un sommergibile nemico colato a picco — 15 velivoli nemici distrutti

Il Comando Supremo comunica in data di 26 luglio il seguente bollettino di guerra n. 1157:

In Sicilia attacchi avversari appoggiati da carri armati sono stati respinti nel settore centrale del fronte; perdura all'alba settentrionale la violenta pressione nemica.

Nel porto di Siracusa velivoli germanici da combattimento affondavano tre piroscafi per ventimila tonnellate di stazza e danneggiavano 14 mercantili per complessive 61.000 tonnellate.

Tre apparecchi risultano distrutti nel cielo dell'isola dalla aviazione dell'Asse e due dalle batterie della difesa.

Nel corso degli ultimi giorni durante attacchi a nostri convogli le unità navali di scorta abbatterono dieci aerei.

Nostri mezzi anti-sommergibili al comando del Tenente di Vascello Giulio Pelli da Bonassola (La Spezia) hanno colato a picco nell'alto Tirreno un sommergibile nemico.

Fto.: Generale Ambrosio

Sovražni napadi v srednjem odseku odbiti

Trije parniki s skupno 20.000 tonami in 14 trgovskih ladij s skupno 61.000 tonami potopljenih v pristanišču Siracuse — Sovražna podmornica potopljena — 15 sovražnih letal sestreljenih

Vrhovno poveljstvo objavlja dne 26. julija naslednje vojno poročilo št. 1157.

Na Siciliji so bili v srednjem odseku bojišča zavrnjeni sovražni napadi, ki so jih podpirali tanki; nadaljuje se na severnem trlu silovit sovražni pritisk.

Nad pristaniščem Siracuso so nemška bojna letala potopila tri parnike s skupno 20.000 tonami in poškodovala 14 trgovskih parnikov s skupno 61.000 tonami.

V zraku nad otokom je letalstvo Os uničilo tri letala, dve pa so uničile obrambne baterije.

V zadnjih dneh so med napadi na naše konvoje sestrelile pomorske edinice v spremstvu 10 letal.

Naša protipodmorniška sredstva pod poveljstvom ladijskega poročnika Giulia Pelli iz Bonassole (La Spezia) so potopila na odprtem Tirenskem morju sovražno podmornico.

Podpisan: General Ambrosio.

Tretji letalski napad na Livorno

Livorno, 25. jul. s. Preteklo noč je bil tretji sovražni letalski napad na Livorno. Pirati zraka so prišli nad mesto ob pol 1. uri zjutraj, močan ogenj protiletalskih baterij jih je sprejel. Nad mestom so se mudili 50 minut. V vsem tem času so izvršili že običajne zločine, zadeli so okrog 300 stanovanjskih hiš, pripadajočih melemu meščanstvu in delavskemu sloju. V okraju Sv. Marka so bili zadeti mnogi bloki ljudskih hiš. Cilj zlobnega sovražnega besa so bile tudi nameštenske hiše v okraju Giardino di Cotedo, katere je zgradila hranilnica na kraju izven Livorna ob cesti Aurelija, torej daleč od mestne meje. Skupno z bombami so številni zažigalni lističi zanetili ogenj v stanovanjskih okrajih. Bombardiranje so bile ponovno kolonske hiše neoboroženega pre-

bivastva v Slaviano in na posestvu Lapa-dula. Končno je slepi srd sovražnika odvrzel bombe na Borgo Marino v Quercianelli, ki je najbolj mirna in prijazna obala Livornske riviere in kjer ni nobenega vojaškega objekta, kjer so samo družine odseljenec, ženske in otroci. Brž ko se je napad končal je ponoči začela delovati pomožna služba. Danes zjutraj so po mrzličnem nočnem delu vsi javni uradi obnovili svoje delo in v mestu se je nadaljeval promet. Livornci so trdo ljudstvo, ki je ponovno dokazalo svojo moško odločnost.

Patriotična svečanost v Gorizii

Gorizia, 25. jul. s. Gorizia se je danes idealno pridružila bojevnikom, ki branijo sveta tla domovine, s proslavo, ki je imela zaradi resnobnega okvirja, v katerem je potekala in zaradi plebiscitarne udeležbe ljudstva in organizacij globok pomen. Nudila je dokaz, kakšno sta italijanstvo te zemlje in njena vera, ki jo ima to prebivalstvo v usodo Italije. Pred mogočno postrojitvijo vojaških zastopstev, naroda in članov raznih združenj ter ob navzočnosti najvišjih zastopnikov oblasti, svojcev padlih in močne skupine vojnih ranjencev, je vojaški kaplan o. Eno Noci opravil v parku pred oltarjem na prostem pri mavzoleju, ki je posvečen v vojni padlim, svečano pravno mašo. Okrog spomenika so imeli častno stražo odlikovanci, bivši bojevniki in vojaški zborov in specialnih čet z vsemi zastavami in prapori mestnih organizacij. Med mašo je p. Noci čital pred mikrofonom ganljivo molitev, posvečeno mestu, sveti Gorizii, da bi Najvišji ščitil hkrabre, ki branijo teptana tla Domovine ter z močjo orožja zagotovili vsemu narodu zmago miru in reda, predvsem pa zmago rimske omike nad tistimi, ki zanikajo in uničujejo, kar je dala najlepšega in najplemenitejšega na

Maršal Badoglio

Rim, 26. julija. s. Novi šef vlade cav. Pietro Badoglio je bil rojen 28. septembra l. 1871. v kraju Grazzano del Monferrato. Ze zelo mlad je stopil v vojaško akademijo v Turinu, iz katere je izšel z 19. leti kot topniški podporočnik. Po obiskovanju praktične šole je napredoval v poročnika. Kot tak se je udeležil afriške vojne v letih 1886/87. L. 1911. je bil kot kapetan glavnega stana v Libiji. V bojih pri Zenzuru se je tako odlikoval, da si je zaslužil prvo izmed vseh sedem povišanj za vojne zasluge, ki jih je dosegel v svoji vojaški karieri.

Ob izbruhu vojne l. 1915/18 je bil podpolkovnik glavnega stana in kot tak do-dejen poveljstvu II. armade, l. 1916 pa je bil kot polkovnik poveljnik 78. pehotnega polka. Dne 6. avgusta istega leta je zavzel grozni Monte Sabotino, ki je bil polnih 14 mesecev nezavzetna, postojenka za obrambo Gorizije, mesta, ki ga je dva dni na to II. armada zmagovito zasedla. Badoglio je bil tedaj za vojne zasluge povišan v generalnega majorja. Pri važnih bojih na Kulcu in pri Vodichah je bil zopet na čelu svojim vojakom. L. 1917 je bil do-ločen za podšefa glavnega stana Armada Diesa in je kot tak prispeval k reorganizaciji vojske ter k pripravam in uredničenju odločilne zmage. Nato je imel naročilo, da se s premaganim sovražnikom pogodi v Villi Giusti o premirju. L. 1920 je bil odposlan v Venezio Giulio kot izredni komisar, da bi našel rešitev vprašanja Flumeja, ki ga je zasedel d'Annunzio, nato pa je odšel v posebni misli najprej v Rumunijo in zatem v Zedinjene države Severne Amerike. Vladar mu je podelil naslov sabotinskega markija.

Leta 1924 je bil veleposlanik v Braziliji in po svojem povratku od tam je bil povišan v maršala Italije. Ze dne 24. februarja 1919 je bil imenovan za senatorja Kraljevine in v no-vembru istega leta mu je bilo podeljeno odlikovanje ovratnika reda sv. Annunziata. Leta 1927, ko se je izvršila radikalna reforma višje-ga poveljstva vseh oboroženih sil v državi, je bil imenovan za šefa generalnega glavnega stana. januarja leta 1929 pa je prevzel enotno vladno v Libiji, kjer se mu je posrečilo izpopol-niti zasedbo in doseči pomirjenje.

Dne 15. novembra 1935 je bil pozvan na po-ložaj Visokega komisarja za Vzhodno Afriko. Kot vrhovni poveljnik v Abesiniji je zmagovito zaključil tedanjo vojno in izsilil pohod v Adis Abebo. Bil je prvi podkralj Abesinije in ko je zaprosil in dosegel razrešitev s te funk-cije, da bi se vrnil v domovino in prevzel delo-vanje šefa generalnega glavnega stana, mu je Kralj in Cesar podelil naslov vojvode Adis Abebe. Rim mu je dne 3. julija 1936 podelil častno meščanstvo. Dne 22. septembra 1937 je bil imenovan za predsednika narodnega sveta za proučevanje. Dne 5. novembra 1939 pa je bil navzlic temu, da je dosegel starostno mejo, nadalje potrjen za šefa generalnega glavnega stana, kar je ostal v prvi dobi vojne proti Franciji, Angliji in Grčiji in je bil na svojo prošnjo razrešen že 5. decembra 1940

področju duhovnih vrednot in ustvarjalnega življenja. Nato je pater Noci imel patrio-tičen govor, zatrjujoč, da težka ura, ki bje v trenutku zgodovine, veže odločilno čast in bodočnost italijanskega naroda in da se morajo danes vsi zediniti in se strniti okrog junaških bojevnikov, da bo polotok tisti branik vere in dejanja, ob katerem se mora objestnost vdornika usodno razbiti. Po kratki zbravnosti množice se je dvignil sam od sebe po obširnem parku visok vzklk, s katerim so ljudstvo in organiziranci izra-zili svojo voljo do vztrajanja in prenašanja teže sedanjega udara za varno bodočnost domovine, ki mora biti zmagovita.

Seja senatne komisije za Italijansko Afriko

Rim, 25. jul. s. Pod predsedništvom sena-torja Graziolija se je sestala komisija za zadeve Italijanske Afrike in odobrila dva zakonska načrta, tičoča se pravi postopka z osebnimi, bivajočimi v Libiji, ter spre-memb javne zakonodaje o izrednem na-črtu za ojačeno demografsko kolonizacijo v Libiji. Razprave so se udeležili predse-dnik, poročevalca Innocenti in De Feo ter senator Mezzetti.

Brezuspešni ruski poizkusi za prodor nemške obrambe

Uničenih je bilo zopet 130 sovjetskih tankov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. jul. Vihovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Svjetska vojska je tudi včeraj ob kubanskem mestu, na področju pri Orlu in južno od Ladoškega jezera nadaljevala svoje brezuspešne poskuse, da bi prodrla skozi nemške obrambne postojanke. V vsem južnem odseku od Azovskega morja do Bjeļgoroda so njeni napadi, zaradi dosedanjih izgub napram prejšnjim dnevom, znatno popustili.

V posameznostih se javlja:

Ob Kubanskem mestu so bili krajevni, deloma z močnimi topniškimi in letalskimi silami podprti napadi ustavljeni s protisunkom ali pa razbiti že na izhodišnih postojankah.

Na področju okoli Orla so obnovile sovjetske čete tudi včeraj zopet z močnimi pehotnimi in oklopnimi silami svoje brezuspešne poskuse za prodor južno, južno-vzhodno in severno od mesta. V težkih bojih, deloma iz bližine, so bile z močno podporo letalstva ob uničenju številnih oklopnih vozil odbite. Na več mestih so nemške čete prešle v protinapade in vrgle sovražnika nazaj.

Nadaljnji močni napadi južno od Ladoškega jezera so bili odbiti z velikimi izgubami za sovražnika. Nekaj sovjetskih bataljonov, ki je prodrl v naše postojanke, je bil v protisunku popolnoma uničen.

Skupno je bilo včeraj uničenih 130 sovjetskih oklopnih voz.

Ogromne sovjetske izgube

Berlin, 26. jul. Med tem ko se nadalje divja bitka v raznih odsekih vzhodnega bojišča in narašča z njo obraba sovjetskega orožja do skrajnih mej, je Stalin, ki bi hotel preiti v zgodovino kot maršal, izdal dnevno povelje svojim hordam, da bi jim čestital k hrabrosti, ki so jo pokazale s tem, da so popolnoma onemogočile nemško ofenzivo.

S svojim proglasom skuša moskovski veliki maršal zamenjati karte na mizi in razširiti v svet novico o svojem velikem uspehu ter o zlomu nemške poletne ofenzive, ki je nikdar ni bilo. Ves svet ve, da se je preventivna velika akcija, ki so jo začeli Nemci na področju pri Bjeļgorodu spreminjala v požar, ki smo mu že kakih 20 dni priča čegar posamezne faze, ki so vsem znane, sovražnikom in prijateljem, so veljale sovjetsko vojsko astronomsko izgube tankov in hektombe na sto tisoče vojakov.

Dejansko pa je položaj navzlic proglasu moskovskega satrapa stabilen in se bitka razvija z nespremenjeno silovitostjo. Kvečemu bi lahko ugotovili, kakor smo že včeraj napovedovali, prve znake slabosti na prvi strani, kjer je njihovo vrhovno poveljstvo prisiljeno metati v ogenj divizije garde, torej najbolj izbrane čete, ki so jim bile namenjene drugačne naloge. Stevilke, ki jih objavljajo rdeči o izgubah naših zaveznikov, so seveda brez podlage, kakor vemo in malo verjetne.

Položaj na posameznih žariščih boje je v luči zadnjih vojaških informacij tale: Vzdolj razvratne na kubanskem mostišču in na bojišču ob reki Mius je bilo mogoče zabeležiti ponovne krajevne napade boljševikov, ki so se razbili ob osredotočenem ognju pajzlive obrambe, deloma pa takoj zadušeni s protinapadi. Na nekem drugem mestu ogromne protiboljševiške razvratne in sicer ob srednjem Doncu se je opazila znatna oslabeitev ruskega delovanja. Drugač pa je položaj na področju pri Bjeļgorodu, kjer so ogromni oddelki pehote in sovjetskih tankov zamen poskušali prebiti nemške črte. Pri Orlu se borba nadaljuje z menjajočo se srečo. To pa nas ne sme zavesti v neumestna dopuščanja ali razlajbljanja. — Nemško vrhovno poveljstvo je daleč od tega, da bi hrepelo po prestriznih uspehih ali po topografskih pridobitvah. Ono še nadalje z vso odločnostjo obrablja dragoceno sovjetsko orožje. To dokazujejo v ostalem številke, ki kažejo, da uspevajo Nemci v tem pogledu s sorazmerno majhnimi izgubami.

Tudi ta tem mestu bojišča so bile sovjetske čete vržene nazaj po slajnih protinapadih. Nekateri sovjetski vdori so bili takoj zadržani, omejeni in izločeni z velikimi izgubami za napadalca. Isto velja tudi za odsek južno od Ladoškega jezera, kjer so se sovjetski napadi gladko razbili ob trdovratni obrambi Nemcev, katerih točno streljanje je poželo na tisoče žrtev med sovražnimi napadalnimi valovi. Razen na tisoče

Na Črnem morju so napadle nemške janske pomorske enote izkuševališča in sovjetske naprave za natovarjanje ter so potopile dve oskrbovalni ladji s skupno 800 tonami.

Na Siciliji so nemške in italijanske sile odbile več z oklopnimi silami podprtih napadov proti severnemu in srednjemu odseku fronte.

V vodah Sirakuse so potopila nemška bojna letala tri sovražne trgovske ladje s skupno 20.000 tonami in težko poškodovala 14 nadaljnjih prevoznih ladij.

Sovražni letalski oddelki so izvedli nove težke teroristične napade proti nemškimi mestom. Včeraj podnevi sta bila napadena Hamburg in Köln, kakor tudi nekaj krajev ob severni nemški obali in na zasedenem zapadnem ozemlju, v pretekli noči pa je bil znova bombardiran Essen. Pri tem so bile povzročene zopet težke izgube med prebivalstvom in velika opustošenja v stanovanjskih okrajih napadenih mest. Letalska obramba je sestrila iz britansko-ameriških napadajočih letalskih skupin 61 letal. Izgubljenih je bilo 5 lastnih lovskih letal.

Oddelek težkih nemških bojnih letal je v noči na 26. julija napadel z bombami vseh kalibrov mesto in pristanišče Hull. Tri letala se niso vrnila.

Pri včeraj javljenem spopadu nemških zaščitnih enot z britanskimi brzimi čolmi se je uspeh še povečal. Skupno je izgubil sovražnik dva brza čolna, dva nadaljnja pa sta bila zažgana.

padlih, so napadajoči Rusi morali zabeležiti tudi izgubo nadaljnjih 125 tankov. Ako seštejemo vse izgube boljševiških tankov v tej pekleni bitki, dobimo nad 10 oklopnih brigad.

Posamezne zgodbe tega ogromnega spopada nam odkrivajo silovitost in zaigranost boje. V tem nad vse težavnem boju, v katerem se protiboljševiške razvratne severovzhodno od Orla upira ponovnim obupnim ofenzivnim napadom boljševikov, se vedno znova kaže hrabrost posameznega borca. Ena izmed takšnih zgodb predstavlja drznost nekega nemškega poročnika, ki je sam uničil 4 sovjetske tanke po 44 ton, katerim se je približal in poglal vanje magnetične mine. Takšnih zgodb lahko čitamo v nemških listih na stotine.

Medtem, ko se na bojiščih nadaljuje borba z vso silovitostjo, zanjejo anglosaški zračni pirati svoje lahke lovorce v vojni proti neoboroženemu civilnemu prebivalstvu in spomenikom civilizacije. To pot je bil na vrsti Hamburg, pomorno hanseatsko mesto, kjer je močna skupina britanskih bombnikov prednočnim povzročila hudo škodo med prebivalstvom, zlasti v stanovanjskih delih mesta, na spomenikih in javnih zgradbah. Pri tem je bilo sestriljenih 17 napadajočih letal. Opustošenja anglosaških teroristov letalcev pa niti najmanj ne zmanjšujejo bojnega potenciala Nemčije niti ne upognejo nezlomljive volje nemškega naroda za odpor in popolne vere v zmago na strani zaveznikov. (Il Popolo di Trieste.)

Terorističen letalski napad na Hamburg

Berlin, 25. jul. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so sovražne letalske skupine šele polodne iz velike višine napadle nekatere kraje na Norveškem. Norveško prebivalstvo je utrpelo hude izgube in mnogo poslopj je bilo poškodovanih. Poročajo o uničenju starih sovjetskih letal. Iz istega vira se doznava, da je bil preteklo noč Hamburg cilj silovitega sovražnega terorističnega napada. Velika skupina sovražnih letal je vrgla zažigalne in rušilne bombe zlasti na stanovanjske okraje v središču mesta in na področja Altona in Bamberka. Nastali so požari. Poročajo tudi o bombardiranju vasi v okolici Hamburga. Med nadlegovalnimi poletni nad zapadno Nemčijo so bile tu pa tam odvržene bombe. Poročajo o uničenju 13 sovjetskih letal.

Maršal Antonescu v Sibirju

Bukarešta, 26. jul. s. Konduktor maršal Antonescu je prišel v Sibirij, kjer je naslovil vzpodbudne besede na nove oficirje vojske, ki so v tem mestu dovršili tečaj. Nato je konduktor inspirciral vojaške šole, študijska središča, vojna pokopališča, celine in vojaške bošnice, šole in samostane ter izrazil predstojnikom ustanov svoje zadovoljstvo zaradi njih brezhibnega delovanja.

Ameriški računi brez Evrope

Mn'akov, 26. jul. s. »Abendzeitung« zopet piše o predlogu lista »Chicago Daily Tribune« glede absorbiranja angleškega imperija s strani zvezdane republike ter zaključuje, da gre žid naravnost proti svojem cilju, ki obstoja v tem, da bi vsi narodi in države stopili v plutokratnem in boljševičnem topniku. K ciničnemu in brutalnemu predlogu lista se pridružuje severnoameriški novinar Raimond Clapper, ki je vrnil z obiska v Londonu in zatrjuje, da bodo Zedinjene države imele prevladujoč vpliv po koncu vojne, kajti če je res, da sta Anglija in Amerika doslej prenašali največjo težo vojne, je prav tako res, da bo odločilni udarec zadala zvezdната konfederacija, brez katere bi bilo zmanj pričakovati predaje sovražnika. Očitno veruje go-

Bojazen Angležev pred uporom Arabcev

Ankara, 25. jul. s. Zbor židovskega orožništva v Palestini je bil nadalje povečan s 5000 možmi, tako da šteje zdaj 25.000 mož v primeri s samo 3000 možmi, ki so jih angleške oblasti dovolile arabskemu orožništvu. Ojačenje kontingentov židovske policije, spravljajo v palestinskih arabskih krogih v zvezo z naraščajočo skrbjo angleškega visokega komisarja zaradi naglega ojačevanja arabskega gibanja. Visoki komisar oborožuje žide, da bi z njih

pomočjo zatrl sleherni poizkus vstaje s strani Arabcev. Iz Libanona poročajo o obnavljanem komunističnem udejstvovanju. V Bejruthu in v drugih mestih so bila v nekaj urah štiri komunistična zborovanja, na katerih so sprejeli resolucijo za zedinjenje gibanj. Tudi ženske komunistične organizacije so imele te dni zborovanje v Bejruthu, na katerem so proslavljale boljševizem. Pri vseh teh zborovanjih so bili opaženi ruski elementi.

Uradne ure za urade Visokega Komisarijata

Začetni s 26. julijem 1943 se določa delovni čas za vse urade Visokega komisarijata in za ostale pokrajinske urade od 9. do 13. in od 16. do 19. ure ob delavnicah, izjemoma ob sobotah, ko bodo uradne ure od 8. do 13.

Komisar občinskega podpornega odbora v Ljubljani

Eksc. Visoki komisar je imenoval za izrednega komisarja občinskega podpornega odbora v Ljubljani generalnega konzula M. V. S. N. Michela Pallotto.

Izredni komisar občine Kočevska Reka

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na čl. 3. Kr. dekreta z dne 3. maja 1943-XXI, št. 291, spoznavajoč potrebo po imenovanju izrednega komisarja za občino Kočevska Reka v zameno fašista Guarnierija Erminija, odreja:

g. Lesar Josip, očeta Franca, je imenovan za izrednega komisarja občine Kočevska Reka v zameno fašista Guarnierija Ermana.

Civilnemu komisarju v Kočevju je naložena izvršba te odredbe.

Ljubljana, 23. julija 1943-XXI.

Visoki komisar Giuseppe Lombrassa.

Kazni za prestopke predpisov o živilih

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino objavlja naslednji seznam trgovcev, ki jih je Kr. kvetura v Ljubljani kaznovala v času od 1. do 15. julija zaradi prestopkov proti uredbi o cenah, kopičenju blaga in nedovoljeni speculaciji.

Zaradi povziranja cen:

Šipič Josip, čevljar, Trata, 4000 lir globe, 30 dni zapore in 30 dni zatvoritve obrata; Koutar Tereza, trgovka, Ljubljana, Mestni trg št. 8 1500 lir globe; Oblat Aleksander, trgovec, Sv. Petra cesta št. 18, 1500 lir globe in 15 dni zatvoritve obrata; Pauer Edvin, trgovec, Zaloska cesta št. 48, 1500 lir globe; Korzika Frančiška, prodajalka, Vrtača št. 3, 500 lir globe in 10 dni zatvoritve obrata; Zalta Josip, trgovec, Puharjeva ul. št. 3, 1000 lir globe; Zalar Ivan, posestnik na Jezerskem št. 13, 3000 lir globe; zaradi nedovoljenega prenosa moka, masla in mesa:

Velše Antonija, gospodinja v Orešju št. 4, 300 lir globe; Obradovič Marija, gospodinja, Ljubljana, Ulica Stare pravde št. 3, 500 lir globe;

zaradi prodaje moka brez odrezkov: Kaiser Robert, prodajalec trgovine na Viktorja Emanuela c. št. 8, 1500 lir globe in 10 dni zatvoritve obrata;

zaradi prodaje vina na debelo po neodobrenih cenah:

Lasan Rok, trgovec, Pokopališka ulica 14, 3000 lir globe; Gadnik Lovrenc, zasebnik, Pokopališka ulica št. 18, 3000 lir globe;

zaradi odtegnitve blaga normalni porabi:

Mole Matej, kmet z Vrhnike, 5000 lir globe in 60 dni zapore; Brili Emilij, trgovski potnik, Ljubljana, Jenkova ulica 13, 5000 lir globe in 60 dni zapore; Javornik Josip, mesar, Ljubljana, Potočnikova ulica 10, 5000 lir globe in 60 dni zapore ter 30 dni zatvoritve obrata; Kveder Lovro, mesar, Poljanska c. 52, 5000 lir globe, 60 dni zapore in 30 dni zatvoritve obrata; Dular Franc, mesar, Trnovski pristan 4, 5000 lir globe, 60 dni zapore in 30 dni zatvoritve obrata; Godoc Josip, posestnik, Litiska ul. 53, 5000 lir globe in 60 dni zapore; Kastelic Anton, mesar, Poljanska c. 54, 5000 lir globe, 60 dni zapore in 30 dni zatvoritve obrata; Avbelj Josip, mesar, Trnovski pristan, 5000 lir globe, 60 dni zapore in 30 dni zatvoritve obrata; Romac Rudolf, krojač, Ciglerjeva ul. 30, 5000 lir globe in 60 dni zapore; Marincič Stanislav, brezposelni mesar, Opekarska c. 6 5000 lir globe in 60 dni zapore; Velkavir Vladislav, brezposelni mesar, Zidovska ul. 4, 5000 lir globe in 60 dni zapore; Suligoi Benedikt, pek Smartinska c. 18, ovačen civilnemu kazensko-medijsko v Ljubljani; Zmaga Viktorija, trgovka, Beethovnova ul. 15, 3000 lir in 30 dni zatvoritve obrata; Suligoi Benedikt, pek Smartinska c. 18, 1000 lir globe; Omerzel Ivan, upokojenec, Zvezna ul. 9, 1000 lir globe; Deček Franc, železničar, Verovškova ul. 15, 500 lir globe;

zaradi prodaje industrijskih izdelkov in predmetov po nedovoljenih cenah:

Ravnika Vladimir, industrijec, Marconijeva ul. 8, 1000 lir globe; Čurk Matej, gradbenik, Mrje 1 1000 lir globe; Uran Josip, izdelovalec kozmetičnih predmetov, Mestni trg 11 500 lir globe; Jančigar Mirko, drogist, Bežigrad 5, 500 lir globe; Merhar Anton, trgovec, Sv. Petra c. 22, 1000 lir globe; Rohman Roza, prodajalka trdke Pakič, Sv. Petra nasip 27, 1000 lir globe; Novljan Josip, prodajalec Gospodarske zveze Vošnjakova ul. 20, 1000 lir globe; Benik Valentin, trgovec, Florjanska ul. 1, 1000 lir globe; Mekine, Angela, trgovka, Pred Škofijo 16 1000 lir globe; Kvas Tomaž, trgovec, Ravnikarjeva ul. 5, 1000 lir globe; Pimat Ivan, trgovec, Tržaška c. 105, 1000 lir globe; Ogorelec Ivan, kurist tveke Kalmus & Ogorelec, Cesta pod Rožnik 3 1000 lir globe; Kovčič Anton, trgovec, Višnja ul. 3, 1000 lir globe.

Nova razkritja o sarajevskem atentatu

Berlin, 25. jul. s. Nemški tisk poroča o senzacionalnem odkritju iz tajnih srbskih arhivov, po katerem se da dokazati sedaj, da je bil atentat, izvršen dne 27. julija 1914 v Sarajevu proti avstrijskemu prestolonasledniku, uprizarjen od polkovnika Dragutina Dimitrijeviča, ki je spadal v stalež srbskega glavnega stana. Iz spisov, ki so prišli zdaj na dan, se da ugotoviti nadalje, da ruski vojaški predstavnik v Beogradu, polkovnik Artamanov, takrat ni samo obljubil, da Rusija ne bo zapustila Srbije, temveč je dal na razpolago tudi denarna sredstva za izvršitev tega atentata.

20 letnica lausanske pogodbe

Ankara, 26. jul. s. List »Ulus« objavlja članek zunanjega ministra Mememendzoga, ki ga je napisal ob 20-letnici podpisa lausanske pogodbe. Zunanji minister zatrjuje med drugim, da pogodba po 20 letih ni izgubila svojega pomena, ter jo označuje za temeljni zakon nove revolucionarne Turcije.

Gospodarstvo

Pred dūro vinsko letino

V Italiji, ki zavzema v svetovni proizvodnji vina drugo mesto, je bila vinska letina nekaj let zaporedoma pod povprečjem. Letos pa napovedujejo izredno dobro vinsko letino. Trgatev se bo pričela dva do tri tedne prej, kakor v drugih letih, ker se je zgodaj pričela vegetacijska doba. Po cenitvah iz vrst italijanskih vinskih strokovnjakov bo letošnji vinski pridelek v Italiji, če bo vreme nadalje ugodno, na 25 do 30% večji nego je bil lani, ko je znašal 32 do 33 milijonov hl. Tri strokovnjaki pričakujejo, da bo dosegla letošnja vinska letina 40 milijonov hl, kar je več kakor je znašalo povprečje pridelka v zadnjih letih pred vojno. Italija je imela zadnje dobro vinsko letino leta 1939, ko je pridelala 42.6 milijona hl. Glede na bližnjo trgatev pripravljajo že sedaj nove predpise za vnovčenje vinskega pridelka. Prizadevajo strokovnjakov gre za tem, da se čim večji del pridelka rezervira kot običajno namizno vino in da se uvede strožja kontrola uporabe in prodaje takozvanih kvalitativnih vin. V zadnjih letih so bile odtegnjene splošnemu konsumu precejšnje količine navadnega namiznega vina, ki so se pozneje pojavile kot kvalitativno vino v steklenikah. Tudi izdelovanje specialnih vin (kakor n. pr. vermuta) naj bi se omejilo z namenom, da se potrošnikom nudijo večje količine enotnega namiznega vina.

Razvoj celulozne industrije

Skoraj neopaženo je prišlo zadnja leta v Evropi kakor tudi v prekomorskih državah do znatnega razvoja proizvodnje celuloze, ki se danes uporablja kot osnovna sirovina za najrazličnejše proizvode. Širša javnost si danes niti ne predstavlja, kakšnim različnim namenom danes služi celuloza. Znano je, da se znaten del celuloze uporablja za proizvodnjo papirja in v vedno večji meri tudi za proizvodnjo umetnih tekstilnih vlaken. Toda s tem še niso izčrpane vse možnosti za uporabo celuloze, ki služi tudi za izdelovanje lepil, lakov, terpentina, za predelavo v alkohol kvas, brezdimni smodnik in v razne vrste raznesil. Končno je omeniti tudi rastočo uporabo celuloze za živalsko krmo, zlasti v skandinavskih državah. Težkoče, ki so nastale za nordijske države pri izvzu celuloze, so v znatni meri pripomogle k temu napredku. Pred vojno so nordijske države zavzele odločilno mesto v svetovnem izvzu celuloze in papirja, saj so krile polovico vse svetovne uvozne potrebe. Celulozna industrija Skandinavije je obsegala eno tretjino svetovne proizvodnje, v svetovnem izvzu lesovine in celuloze pa je odpadlo pred vojno na skandinavske države 85 %, odnosno 70 %. Švedska sama je na leto proizvajala 2.5 milijona ton celuloze in je 90 % proizvodnje izvozila v inozemstvo, predvsem v Zedinjene države, Anglijo in Francijo.

Vojni dogodki, ki so prinesli zaporo Skagerraka, so onemogočili ta izvoz in švedska je morala najti nadomestek za izgubljeno tržišča deloma na domačem trgu, deloma pa v celinski Evropi. Seveda pa izvoz v Evropo (zlasti v Nemčijo, Švico, Madžarsko ter v manjšem obsegu tudi v Belgijo, Holandsko in Dansko) ne more nadomestiti celotnega izpadata pri izvzu. Kakor poroča vodilni švedski strokovnjak za celulozo v listu »Svensk Utrikeshandel«, je švedski navzlic temu uspešno obdržati proizvodnjo na polovici predvojne višine, čeprav je švedska pred vojno proizvedla doma le 10 % celotne proizvodnje. K temu je pripomogla rastoča uporaba celuloze kot sirovine za druge namene poleg izvza v celinsko Evropo. Predvsem se je povečala domača potrošnja, ki danes absorbira dve tretjini celotne proizvodnje. Z uspehom že več let na švedskem uporabljajo celulozo za krmljenje živine, kar se je prav dobro obneslo in v ta namen izdelujejo posebno krmlilno celulozo.

Švedska pa se zaveda, da po končani vojni ne bo imela lahkega stalšča pri obnovi izvza, kajti tudi druge na svetu so v zadnjih letih nastale številne nove tvornice. To velja zlasti za Italijo in Nemčijo, kjer je nagli razvoj proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken narekoval izgraditev domače proizvodnje celuloze, pri čemer danes z uspehom uporabljajo ne samo les, temveč tudi trnje (kakor na primer v Italiji) ter tudi slamo in silne odpadke. V Zedinjenih državah so zgradili veliko število celuloznih tvornic, taico ob Missisippiju, v Južni Ameriki pa so bile ustanovljene nove tvornice, ki predelujejo slamo v celulozo. Ogromni brazilski gozdovi ob amazonskem veletoku se v vedno večji meri izkoriščajo za prid-bivanje celuloze. Tudi Japonska je v zadnjih letih postala docela neodvisna od uvoza celuloze iz Evrope, odkar je izgradila to industrijo v Mandžuriji. V Evropi pa so nastale številne nove tvornice, ki predelujejo slamo v celulozo. Ogromni brazilski gozdovi ob amazonskem veletoku se v vedno večji meri izkoriščajo za prid-bivanje celuloze. Tudi Japonska je v zadnjih letih postala docela neodvisna od uvoza celuloze iz Evrope, odkar je izgradila to industrijo v Mandžuriji. V Evropi pa so nastale številne nove tvornice, ki predelujejo slamo v celulozo. Ogromni brazilski gozdovi ob amazonskem veletoku se v vedno večji meri izkoriščajo za prid-bivanje celuloze. Tudi Japonska je v zadnjih letih postala docela neodvisna od uvoza celuloze iz Evrope, odkar je izgradila to industrijo v Mandžuriji. V Evropi pa so nastale številne nove tvornice, ki predelujejo slamo v celulozo. Ogromni brazilski gozdovi ob amazonskem veletoku se v vedno večji meri izkoriščajo za prid-bivanje celuloze.

Četudi bodo mnoge države, ki so prej uvažale švedsko celulozo, v bodoče odpravile kot uvoznice švedske celuloze, je treba vendar upoštevati, da se je tudi potrošnja celuloze silno povečala in da so nastale številne nove industrije, ki uporabljajo celulozo kot sirovino.

Racionalizacija v nemški industrijski proizvodnji

V listu »Vierjahresplan« je nemški državni minister za oboroževanje in municijo Speer objavil nekaj zanimivih podatkov, ki kažejo, kakšni uspehi so bili doseženi v prizadevanju, da se z racionalizacijo doseže povečanje nemške industrijske proizvodnje. Izdani ukrepi so šli predvsem za tem, da se doseže štednja pri delovnem času in pri uporabi surovin, kar je bilo doseženo z znatno redukcijo raznih vrst izdelkov odnosno s tipiziranjem. To delo so opravila nemška podjetja v lastnem delokrogu v okviru odborov in krovkov, ki so bili ustanovljeni za posamezne vrste izdelkov. Največji uspehi so bili doseženi z zmanjšanjem števila tipov posameznih izdelkov. Tako izdelujejo danes v Nemčiji le še 848 vrst raznih klešč, medtem ko so prej podjetja izdelovala 6475 vrst. Število raznih plik sekir in kladiv je bilo zmanjšano od

3360 na 60, število raznih vrst posod za olje in bencin pa od 2000 na 74. Če sama redukcija različnih oblik enega in istega predmeta je omogočila bistveno povečanje proizvodnje. K temu je še pripomogla boljše organizacija celotne proizvodnje na ta način, da so posamezna podjetja prevzela izdelovanje majhnega števila predmetov iste vrste, ki se danes izdelujejo v velikih serijah in v tekoči proizvodnji.

Istočasno so šle preizkušnje za tem, da se ugotovi, koliko delovnega časa je potrebno za izdelavo enega in istega predmeta v raznih podjetjih. Primerjava ugotovljenega delovnega časa je dala dragocene podatke za racionalnejšo ureditev proizvodnje in posameznih obratov. Razlike so bile tu prav znatne. Tako je bilo na primer pri proizvajalcih tipiziranih izolatorjev za visoke napetosti ugotovljeno, da znaša uporabljeni delovni čas v najboljšem podjetju le 3.1 minute, v najslabšem pa 14.4 minute. Delovni čas, ki je potreben, da se izdela daljnogled za protiletalski top, je znašal v najboljšem podjetju 8580 minut, v najslabšem pa 21.120 minut.

Izkušnje podjetij z najboljšimi uspehi so v interesu povečanja vojne proizvodnje na razpolago ostalim podjetjem iste stroke, da lahko najdejo pota in sredstva za racionalnejšo organizacijo proizvodnje. Po izvršenih ugotovitvah je bila na novo organizirana tudi oddaja naročil in sicer tako, da se proizvodnja enega in istega predmeta po možnosti koncentrirava v najbolj sposobnih podjetjih, ki se specializirajo za izdelovanje določenega predmeta in prepuščejo proizvodnjo ostalih predmetov drugim podjetjem. Tako se danes veliki železni nosilci izdelujejo samo še v treh velikih železarnah, medtem ko so jih prej izdelovali v 11 obratih. Nahrbtnike za letalce izdeluje danes samo še 18 obratov, medtem ko je bila prej proizvodnja razdeljena na 42 obratov. Navedeni primerji nudijo seveda le nepopolno sliko o obsegu doseženih uspehov in o oboroževalni proizvodnji. Iz teh primerov pa je lahko spoznati osnovna načela, ki so omogočila v razmeroma kratkem času znatno povečanje proizvodne sposobnosti podjetij.

Pisarna gospodarskih svetovalecev v Ljubljani

Po zgledu zapadnih držav je bila pri nas že leta 1939 uvedena institucija gospodarskih svetovalecev, t. j. akademskih svobodnega poklica kvalificiranih strokovnjakov za gospodarska vprašanja.

Gospodarski svetovalci so si najeli skupno pisarno, ki se nahaja v Ljubljani na Rinskem trgu št. 9 (pred sodnijo). Pisarna je začela poslovati 1. julija t. l. pod imenom: Pisarna gospodarskih svetovalecev. Skupna pisarna ima namen, interesom olajšati stike s posameznimi gospodarskimi svetovalci. Interesni - nalagajočimi imajo pri tem popolno svobodo pri izbiri svetovalca, ki vsak vrši svojo funkcijo za sebe in je za sebe tudi polno odgovoren v smislu § 5. uredb o gospodarskih svetovalcih. Vsak svetovalec je še posebej vezan pri poverjenem mu nalogu napram vsakomur na najstrožjo molčečnost.

Delokrog, ki se mu posvečajo naši domači gospodarski svetovalci, je zelo obsežen. Njihova najvažnejša opravila so: gospodarski nasveti (finančni, borzni, zavarovalni, davčni itd.); analiza trga in konjunktura; strokovni nasveti in pomoč gospodarskim družabam pri njih ustanovitvi, preureditvi, sanaciji, fuziji, razdružitvi in likvidaciji; strokovna pomoč nadzornim organom; sestavljanje, ugotovitve, ocenitev ter revizija imovine gospodarskih podjetij in ustanov; organizacija in reorganizacija podjetij ter njih računovodstva (knjižgovodstva, kalkulasi, statistike in proračuna), njih revizija in kontrola; vodenje računovodstva za račun tretjih oseb; analiza obrata in bilance; racionalizacija gospodarskega poslovanja; uprava premoženj, spoznajna ali prisilna; varstvo in skrbstvo imovine, delno ali popolnoma preklanih, mladoletnih in odsotnih; poravnave, sprave, premoženjske ureditve; strokovna razsodništva; sodno izvedenštvo za splošno ter trgovsko, industrijsko, bančno in združno knjigovodstvo, za bilance, za revizijo, za računsko stroko ter za druge gospodarske panoge; vsi drugi gospodarski pomočni posli, zlasti zaupniški posli, zaupna dela in prevodi v italijanski, nemški, angleški, francoski, nizozemski, ruski in srbohrvatski jezik in iz teh jezikov.

Upajo, da bodo gospodarski svetovalci s svojo novoustanovljeno pisarno našli pri naši javnosti, posebej pri našem gospodarstvu, prijazen sprejem.

Gospodarske vesti

== Potniški promet na nemških železnicah. Čeprav so bile v Nemčiji izdane občutne omejitve za potovanje po železnici in je bilo tudi število potniških vlakov reducirano, je zadnja leta število prevzečnih potnikov izredno naraslo, kar nam priča naglo naraščanje dohodkov nemških železnic od potniškega prometa. Leta 1938 so znašali ti dohodki 1430 milijonov mark, naslednje leto 1690 milijonov, leta 1941, 2430 milijonov in lani 4033 milijonov mark (za 182% več nego leta 1938). To povečanje dohodkov je le deloma posledica ukinitja nekaterih tarifnih ugodnosti (zlasti nedeljskih voznih listkov in ugodnosti za potniška potovanja) ter delnega povišanja tarife za brzovalke; v znatni meri gre to povišanje na račun večjega števila potnikov in okolnosti, da se v večji meri uporablja drugi potniški razred. Strokovnjaki cenijo, da so lani nemške železnice prevozile za 50% več potnikov kakor v zadnjem letu pred vojno. Posebno so se v vojni pomnožila poklicna potovanja, na katera se prometne omejitve ne nanašajo. Kak

Ing. Franc Urbas:

Naša rodbinska in hišna imena

Ime Vetrnik (Veternik) pomeni: lahko vetrnik kje na kakšnem stolpu, pripravo za določanje smeri vetra. Pahljača za vetrnanje je tudi vetrnik in mlin na veter so dali tudi naziv vetrnik. Naprava pri vratih in vhodih, ki naj preprečuje prevelik prepih in ki jo s poslovenim izrazom napačno nazivamo vetrolov, ima pravičen naziv vetrnik. Lep je naš izraz vetrnik za stojko, soho v ostrihu, stogih in podobnih lesenih konstrukcijah. Dosti imamo krajev z imenom Vetrnica, Vetrnik Vetrno; pa so menda dobili odto ime naši Vetrniki ali pa po cvetlici vetrniku ali vetrniku.

Od kod ime Vharnik? Kaj naj bi pomenilo? Ali ni nastalo kje ob morju, ker se mi zdi, da pravijo nekim obmorskim pticam, ki se včasih zaletajo celo daleč v notranjost: vihariki.

Zelo prijazno se glasi lepo naše ime Vinček, ki pa bo izviralo morda od Vincenca, ne na od vinča.

Viternik pomeni vitnik, nož, s katerim krojimo in režemo vitre; pa košu, spletenemu iz viter, pravijo vitnik. Ime Viter pa pomeni vitro, gladko in vitko vrhovo ali leskovo letorasel = letoraso mladiko. kakršne uporabljajo za pletenje različnih pletenic kosov trd.

Ni treba, da izhaja naše ime Vt prav od Vida (sv. Vid), kajti to ime zasledimo že v srednjem stoletju ali samega ali pa v najrazličnejših zloženkih: Vit, Vitomisl, Vitan, Vitemar, Vitimir, Vitigon, Vitislav, Vitobrat, Vitoglav, Vit, i. j. z. je drug izraz za vijak, pa vsak vijak ima viti = vzvoje (Schraubengänge).

Voglar je bil pač oglar, pa voglarjem, ki voglarijo = preče pri ženinovanjih in tudi po hajčnem pravijo voglar.

Vogelnik pravijo kamnu v vogalu, zlasti če je še nekoliko ven pomaknjen in služi za vornik (Prelstein). Najbrže je Vogelnik bil doma iz Vogel, katero ime je pogosto pri naših krajevnih imenih. Tudi ime Vornik je pogosto in bo menda pomenilo le samo ornika, oraja.

Vožej je bil pač vožar = vrvar, ki je izdeloval vože = vrvi.

Vezec je vezal poskodovano posodje, bil piskrovez; pa kdor veze vezanine = tke, je tudi vezec.

Zidar, Zidarč, Zidavec, Zima, Zvonec, Zgonec, Zgonik, Zupan, Zupančič, Zupanič, Zlate, Zlatar, Zlatič, Zlatarič, Zlatnik, Zlatečnik = kdor je zlatenčen, Zobe, Zlomek so naša imena, ki jih vsak pozna.

Zaglavnik = zaglavnik pravijo železnemu štrbinastemu stolpu na nekdanjih ognjiščih, na te so oprlali konce polen, da so imeli posebno lego in tako, lepše in pripravnije goreli na ognjišču ob loncih ali pod kotlom, visečim na vengah. Pa so dobila tudi debelejša, štorasta polena sama ime zaglavnik ali zaglavnik. Po nekdanjih plavžih in topilnicah so imenovali naši plavžarji in topilničarji oni kamen, s katerim so oblagali topilske peči in plavže, z imenom zaglavnik. Lepo je to povedano in kar s pridom bi ta izraz prenesli za podobne in slične obloge v sedanjem plavžarstvu pri topilnicah in podobnih industrijskih in tehničnih pečeh.

Zmazek je vsako mazilo, maža, tudi kolo, maz, za usnje in čevlje ima to ime; seveda pa pravimo sedaj z novodobnim pomenom zmazek tudi vsaki slabi pisariji, slikji in delu.

Nekam nenavadno se glasi ime Zabrnjak. Izraz pomeni zabrnjak na tkalčevih stavnih, ki so tkalec dovtol svoj kos platna, za kolikor je pač imel osnovne, odreže dotkano blago in pusti na vratilo konce prejšnje osnovne ali tudi pas stakanega platna, na katerega pritrdi in naveže novo osnovno. In temu ostanku ali odrezku na vratilu pravijo zabrnjak. Imamo še samostalnika brnje in prnje = cunje, pa glagol zabrnati = pokriti, odeti se v cunje. Zabrnjan človek = cunjast človek, pa je Zabrnjak morda dobil od tod svoje ime.

Zabunec pravijo belemu ženskemu krilu. Ime Zavratnik pomeni zavratnik = zavratno ruto pa našo novodobno kravato = ovratnico; zavratnik je tisti, ki na zvit in zavraten način moli; tudi tilniko pravijo nekod zavratnik. Vendar sodim, da ima ime svoj izvor po kakšnem kraju, kajti Zavratec in podobnih krajevnih imen je pri nas veliko.

Zobnik pravijo naši vozniki in konjarji vreči, ki jo nataknejo konju preko glave, da zobje iz nje; zobnik je tudi samo vreča za spravljanje in shranjevanje konjske zobi. Mizariji imenujejo posebno vrsto stružev (obilice) zobnik (Zahnobbel); pa tudi rastlino zobnik poznamo. Vsekakor je najbrže rastlina prispevala svoje ime našim Zobnikom.

Zrnec (Zme) je lepo naše ime. Tako imenujemo po naše kamenito granit, kar povsem ustreza strukturi in svojstvu granita.

Tudi Zvarek je lepo ime, ki pomeni poleg znanih zvarkov v plavžih, topilnicah (Leg.

Leig ali Lech), t. j. žindrastih sprijemkov, odpadkov tudi vsako prevrto, zavrto tekočino. Zelenec pomeni predvsem kuščarja in ptico zelenko, zelenca iz rodu kalinov; pa tudi konja zelenka (zelenko) = belca (Eisenschimmel); dalje je tudi vrh, zlomek (Zlomek) zelenec med našim narodom, ki mu sicer na splošno pripisuje črno barvo. Kaj ni morda prišel zelenec v pomenu vrh k nam s števil-

nimi čarovniškimi procesi, kjer figurira vrh v nemško pisanih sodniških protokolih kot der grüne Hans ali der grüne Georg? Kdor nosi zeleno suknjo, posebno nekdanji financarji in dararji, je dobil priimek zelenec. Končno je kamenina klorit imenovana zelenec po svoji značilni in lepi zeleni barvi. Najbrže so dobili naši Zelenci ime iz živalstva, kajti imamo tudi Kuščarje.

Branik na Kreti

Nemški vojni poročevalec Hans Adolf Weber piše:

Na Kreti je vse popolnoma drugače. To je križatka, ki jo slišiš na Kreti vsak dan nešteto krat. Ponavljajo jo posebno nemški vojaki, ki odhajajo s Krete v domovino na dopust, kakor tudi tisti, ki se vračajo z dopusta v domovino. Nikjer drugje na evropskih tleh niso naravnost obrambni pogoji tako ugodni kakor tukaj na tej najjužnejši točki evropskega ozemlja. Kako težki boji so bili tod okrog pred dvema letoma, ko so bili nemški vojaki v borbi za osrednjo točko med Atenami in severno Afriko, o tem ne govorimo samo tedanja poročila nemškega vrhovnega poveljstva, tu izpričujejo tudi pokopališča nemških junakov, padalcev in gorskih polkov, ki so se tukaj borili ramo ob ramo s italijanskimi vojaki ter so imeli posebno težke pogoje zaradi klime, kakor tudi zaradi velike množine sovražnih oddelkov.

Odletel sta minili dve leti. Obrambne naprave, ki jih je tedanja borba pustila vseh ali manj cele, so bile v tem času izpolnjene, obenem pa so bili proučeni vsi pogoji obrambe, ki hoče napraviti otok nezavzet in nedostopen tudi, če bi sovražnik poskušal nanj napad z največjim žrtvami.

Kreta meri v dolžino 250 km, široka je povprečno 40 km. To je skalovit neprilazen otok. Neposredno iz morja se dvigajo strmi bregovi, ki narasajo v notranjosti otoka do 2500 m višine. Med temi gorami in gorskimi masivi najdemo tu in tam kakšno zajedlo, ki sega od nabrežja v notranjost. Toda vse nabrežne nize padajo proti morju ter učinkujejo zaradi tega kot nekakšne ovre.

V tem goratem terenu, med nabrežnimi nizinami in visoko ravni se je nadaljevalo obrambno delo nemške in italijanske vojske. Ni bilo dovolj, da so hrabre čete zavzele postojanke, v katerih so presegali Angleži in Grki. Te postojanke je bilo treba po zavzetju popolnoma obnoviti ter na novo izgraditi. Lahko se reče, da je bilo v tem pogledu izvršeno postojanjeno delo. Mnogo orožja, od lahkih strojin do težkih topov, se pri tem vgradilo v skale ter jih utrdili z betonom. Tako se zdi danes, kakor da rastejo topovi in strojinice na Kreti naravnost iz zemlje, ker so opremljeni z vsestransko naravno zaščito. Vse polčaje ščitijo več metrov debele stene iz betona, ki skrbne ne le za neranjivost borcev, ampak tudi orožja.

Obrambne postojanke na Kreti so tako urejene, da je mogoče z otoka streljati na vse strani in v vse smeri. Za primer napada z morja je poskrbljeno tudi za zadostno obrambo v zraku.

Otok Kreta ne razpolaga samo z mogočnimi gorskimi masivi, marveč tudi z nešteti votlinami. Te votline so v teku zadnjih dveh let pionirji povežali s podzemskimi hodniki, kazematami, bivališči in skladišči za živila in municijo. Nekateri teh hodnikov ležijo 7, 10 in celo 30 m globoko pod zemljo. Za vrtanje teh hodnikov in predo-

rov je bilo potrebno posebno orodje, ki je dalo m'nerjem in ženjem mnogo posla. Vhod v podzemsko zaklonišča so močno betonirani in tudi močrsko zakrili. Vsaka baterija, lahko bi rekli celo vsak top, tvori obrambno postojanko zase in lahko obvlada iz svojega skritega kotlička kakršnokoli nasprotno orožje.

Poleg orožja razpolaga Kreta tudi z dovolj močno posadko, katero tvorijo čete, ki so bile preizkušene v nešteli vojnih pohodih ter so izurjene v vseh rodovih orožja. Ti možje poznajo svoje obrambne položaje do zadnje podrobnosti. Znana so jim vsa pota, doline in gore, vsaka ped zemlje.

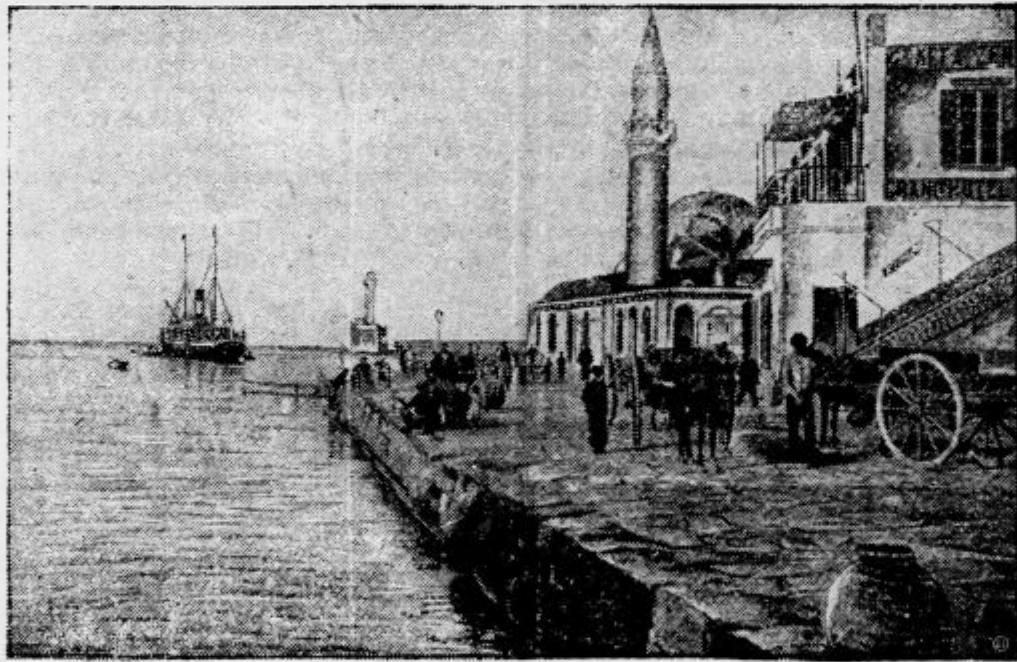
Dejali smo že, da so na Kreti klimatski pogoji izredni. Tukaj ni nič posebnega, če doseže vročina 50 stopinj Celzija v senci, na soncu pa celo 60 in še več stopinj. Toda klimatski pogoji so neugodni še bolj za napadalec kakor za branilca, kajti sonce peče enako enega kakor drugega. Lahko rečemo, da je obramba na Kreti v gotovih prednostih za primer napada. Poleg tega so vojaške oblasti uredile vse potrebno, da je odlokom na Kreti na razpolago dovolj vode. Za primer napada bi moral sovražnik svoje oddelke preskrbovati z dovolj vode, dočim bi pri branitelju ta potreba odpadla.

Kreta je otok, ki je v borbi navezan sam nase, to ve vsak vojak, ki je bil poslan v te kraje. Vsak se tudi zaveda, da si naproti tukaj lahko temeljito polomi zobe in prav to je tisto, kar navdaja vojaka na Kreti z množino in zupanjem. Naj pride sovražnik od kodkoli hoče, delo, ki ga bo našel na Kreti, ne bo zanj lahko. V vsakem primeru pa mora biti pripravljen na poraz.

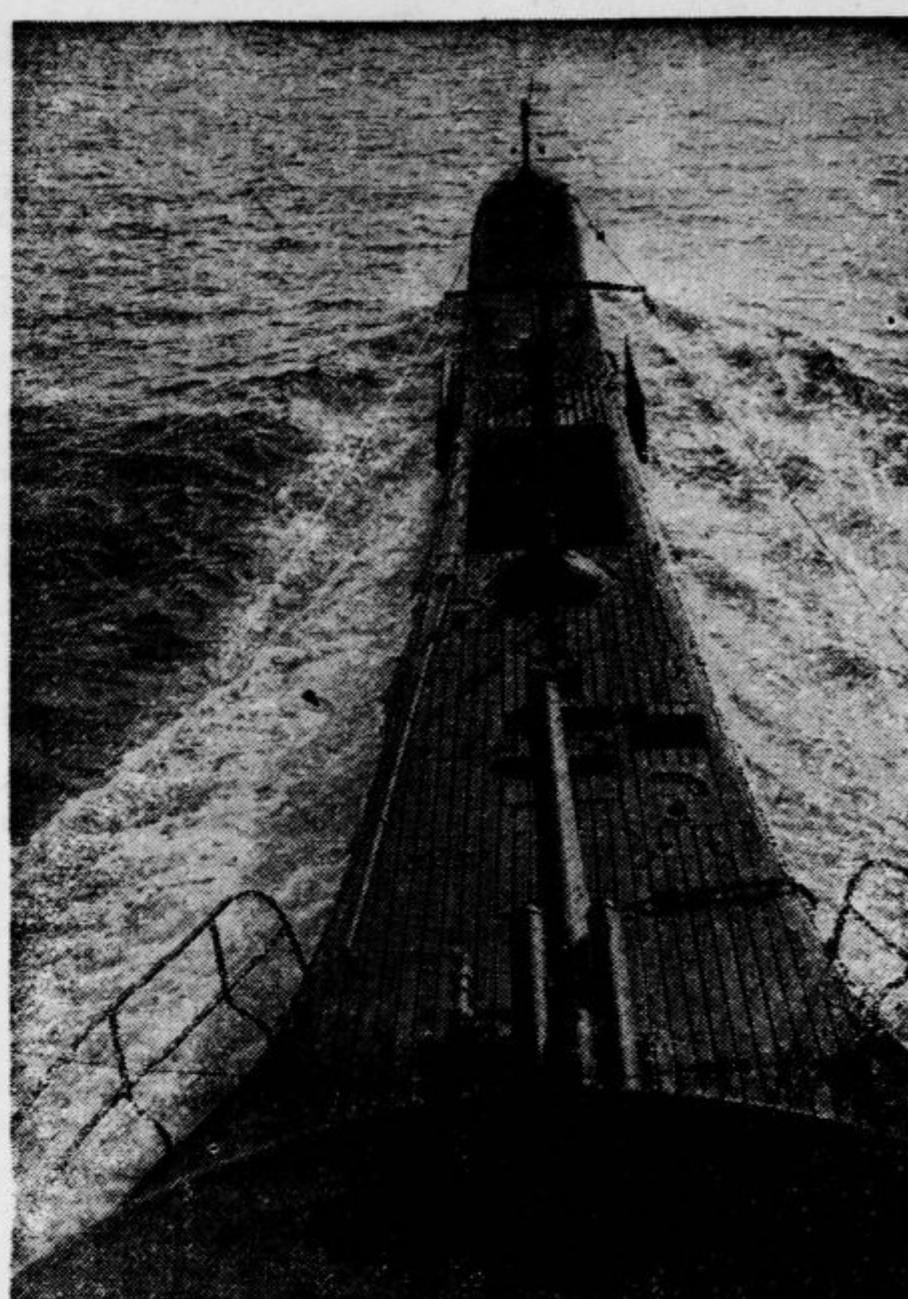
Pasji dnevi

Pasji dnevi pomenijo za pokrajine severne Evrope približno štiri tedne trajajočo dobo, ko pitne s'ina poletna vročina. Ljudski pregovor pravi, da trajajo pasji dnevi od 23. julija do 23. avgusta. To se nekako ujema z astronomijo, kajti spet zvezde ali širji ima ta čas vzporedno pot s soncem. Z njim vzide jutraj in z ide zvečer. To je fenomen, kateremu nekateri pripisujejo nastanek velike vročine. Sivar je sicer neutemeljena, vendar pa se čisto ujema.

Ze stari Egipčani so poznali ta »sončni paralelizem« ter ga upoštevali. To pa zavoljo tega, ker so egipski kmetje vsako leto nestrpno pričakovali, kdaj se bo začela vidno izražati rodovitnost Nilove plove. Pasji dnevi so torej bili v deželi piramid radostno pričakovani in sprejeti. Če pa so jih Egipčani pričakovali z nestrpnostjo, jih niso nič kaj radi pričakovali v severnejših krajih, zlasti v deželah na severni strani Sredozemskega morja. Rimljani in Grki so na podlagi lastnih izkušenj sodili, da so ti dnevi zanje škodljivi in zevani. In kako bi tudi ne bili: To je doja sončarje, epidemij in neviht, ki prinašajo

Obrežje v Heraklonu na Kreti

Italijanska podmornica se vrača v svoje oporišče po uspešnem krizarenju po Sredozemskem morju

ljudskemu zdravju in splošni blaginji vse prej nego koristi. V pasjih dnevih je časih tudi veljalo pravilo, da človek ne sme razgret v vodo ter ne sme piti iz studencev, ki so izpostavljeni sončni pripalici. In res ima vsa ta opreznost nekaj za sebe. Razgretemu truplu mirza voda zaradi nenadne ohlavitve škoduje, studenčnica, ki je izpostavljena sončni pripekli, pa prav tako

lahko povzroči resna obolenja. Na nepojasnjene način so v starih časih smatrali za škodljivo s'idepanje zakona v vroči dobi pasjih dni. Po drugi strani pa je treba to reč nekoliko treznejše premotriti, kajti vročina je škodljiva samo po eni strani. V dobi pasjih dni namreč dozorevata žito in grozdje, brez katerih bi bile krošnje in leti prazne.

„Španski jezdec“

Te dve besedi vsebujeta na prvi pogled nekaj groznega, čeprav označujeta zelo enostavno reč: par lesnih hlobov. nekaj bodicaste žice in žebelj. Razen teh treh reči ni namreč potrebna nobena druga stvar za slovit »španske jezdec«. Ovirja je hitro narejena, udomačena pa v sedanjih vojni povsod že tako, da ni med ljudmi človeka, ki bi je ne poznal. Španski jezdec spada namreč prav tako k rekvizitom vojne kakor patrone, bombe in granate.

Na bojišču se časih vlečejo postojanke na kilometre daleč. In na kilometre daleč se vlečejo tudi »španski jezdec«. Kajti, kakor smo dejali, »španski jezdec« spada med najneobhodnejše potrebščine vojne. Čemu jih uporabljajo? Zato, ker lahko rešijo marsikateremu vojaku življenje.

Za marsikatero pešca pomeni »španski jezdec« več, kakor si predstavlja navaden smrtnik pod tem dvema besedama. Vojak, ki se je prikopal do sovražnega jarka, nikoli ne pozabi, kaj je njegova prva dolžnost. Njegova prva dolžnost je, da si preskrbi »španske jezdec«. Običajno se zgodi to v postojanki nekaj sto metrov za glavnim bojiščem, kjer bruna navkriž povežejo s povprečnimi bruni, nato pa jih opno z bodicasto žico. »Španski jezdec« so vedno približno enako visoki, njih dolžina pa se razna po krajevnih potrebah. Časih so dolgi 10, 20, pa tudi 100 m.

»Španski jezdec«, ne moti v njihovi stojični drži noben vojni dogodek. Strojnice lahko regljajo še tako glasno, topovi lahko še tako silovito besnijo, metali min in plamena lahko še tako bruhaajo ogenj iz sebe — možje, ki stoje za »španskimi jezdec«, se ne dajo zaradi tega motiti. Kadar pa četa udari naprej in planjejo možje iz zakopov, tedaj se začno tudi »španski jezdec« premikati. Pomikajo se navadno pred napredujočo četo, kajti njih naloga ni samo v tem, da ščitijo življenje vojakov, temveč tudi maskirajo napadalce namene. Tako se »španski jezdec« pomikajo skozi prostor brez gospodarja, čez kamen in zemljo, pesek in barje.

»Španski jezdec« pa imajo tudi svoje posebno premetstvo. To so vreče peska, ki po-

tujejo z njimi sem in tja po fronti. Kamor položi »španski jezdec« svojo leseno ali železno nogo, tam se pojavi pred njim tudi cel kup vreč s peskom. Seveda se taka premikanja ne vrše podnevi, temveč ponoči, ko je tema najgostejša. Vreče s peskom časih prestržejo in ustavijo svinčenke, ki je morda namenjena vojaku, ki stoji na preži ali na straži za »španskim jezdecem«.

S »španskimi jezdec« in vrečami peska imajo na fronti opraviti delavski oddelki, ki so z izgovarjanjem prvih ter z donajanjem vreč peska neprestano zaposleni. Toda ko so »španski jezdec« postavljeni na svoje mesto, takrat se delavci od njih poslovijo. Prevzamejo jih pešci, ki leže navadno zakopani za njimi.

V tej vojni gotovo ni bojevnika, ki je bil na fronti, pa se ni premikal bodisi »španskim jezdecem« ali vreč s peskom. Vsak pešec je imel gotovo opraviti s tema dvema vojnim rekvizitoma. Časih je treba te tovore prenašati kakor za rekord, čeprav takini rekorderški podvigi v vojni nič ne štejejo. Kadar je ponoči tema kakor v rogu in ne vidiš niti roke pred sabo, takrat so podani najboljši pogoji za postavljanje »španskim jezdecem«. Tako vidimo, da so »španski jezdec« sestaven in ne pogrešljiv del sodobne vojne, in sicer tiste vojne, ki se ne odigrava s šumom in hrupom. Po teh jezdecih ne pride nihče do slave in veličine, čeprav je ta pot polna nevarnosti in zahteva časih ogromno truda.

Kupujte svoje potrebščine pri naših oglaševalcih!

KULTURNI PREGLED

Iz umetnostne kronike

V drugem nadstropju nove, modernore urejene gledališke slikarne je priredil jubilejno razstavo svojih slikarskih del dolgoletni vodja gledališke slikarne, mojster Václav Skružný. Priredil jo je kot svojo prvo slikarsko razstavo v zvezi z življenjskim jubilejem — sedemdesetletnico — in že to ji je vtisnil značilen in zanimiv pečat. Delo gledališkega slikarja in inscenatorja je čisto posebna panoga slikarskega udejstvovanja: dimenzionalno različno, s poudarkom v perspektivnih in dekorativnih učinkih, delo, ki bolj nakazuje kakor pa dovršuje oblike predmetnega sveta, prilagajajoč jih prostornim zahtevam odra. Na tem področju je izvršil Václav Skružný pri nas kar pionirsko delo, ki bo ostalo trajno označeno v zgodovini slovenskega gledališča. Pri vsem tem je imel g. Skružný tudi izrazito umetnostne cilje in težnje, vendar jih ni utegnil izživljati, toliko dela so mu zastavljale poklicne dolžnosti. Sele v sedanjih vojnih letih, na pragu svoje sedemdesetletnice, je vzel iz predalov skicirke in izdelal nekatere motive, ki so se mu nabrali na njegovih življenjskih poti od Prage, »zlatega mesta«, preko orientalskega Tiflisa, kjer je v časih carske Rusije deloval kot gledališki slikar, do naših gor in ljubljanskih urbaničnih vedut ter razpoložljivih motivov iz parka in bližnjih gozdov; pridružil jim je nekatere s slikarjevim izletom in popotovanjem. Tako je nastalo v zadnjih letih teh šestdeset slik v olju, ki jih je zdaj razstavil v glavni dvorani gledališke slikarne.

Pokazalo se je, da je ta dvorana s svojo svetlobo za naše razmere kar nenavadno dober prostor za manjše slikarske razstave.

Slike so okusno razvrščene in vsa razstava napravi takoj na prvi pogled prikopen vtisk. O njih izrazito slikarsko-umetniških značilnostih in kvalitetah bo v okviru naše rubrike še beseda. Vsekakor je primer Skružnega, ki je v poznih letih življenja — čeprav še ves čil in trden — stoje iz gledališkega slikarstva na področju izrazitega, neuporabnega slikarstva pri nas kar edinstven in omogoča zanimive primerjave; zahteva pa tudi posebnih meril, če upoštevamo ogromno rutino, ki si jo pridobi slikar v tako dolgi dekorativno-illustrativni praksi. Vse slike razodevajo solidno tehnično znanje in izkušeno slikarsko oko, ki mu je »realno« dojeta predmetnost več kakor duhovna problematika umetniškega doživljanja in oblikovanja.

Teh šestdeset slik, ki tako prikupno predstavljajo slikarsko zmogljivost zasluženega šefa naše gledališke slikarne, je — kakor rečeno — dobilo v tej dvorani prav primeren prostor in ne dvomimo, da pridejo še mnogi pogledat zanimivo razstavo. Že na otvoritvi je bil obisk nenavadno dober. Zupan gen. Rupnik je poslal kot svojega zastopnika načelnika prosvetnega oddelka prof. dr. Pretnarja, med prvimi je prisel predsednik Nar. galerije dr. Fran Windischer, obilno so bili zastopani gledališki krogi z gen. tajnikom Darianom in z obema ravnateljema na čelu, dalje naši slikarji in drugi znani prijatelji upodabljalčev umetnosti, ter razstavljalčevi ožji rojaki.

Pred zbranim občinstvom je spregovoril nekaj toplih besed o jubileju in o njegovem slikarskem delu višji režiser prof. O. Sest.

V izloženih oknih pri Kosu v prehodu nebotičnika je razstavil serijo svojih podob eden izmed slikarjev naše najmlajše generacije, Evgen Sajovic. Kakor nam je mladi slikar priznal, pripravila za pomlad prvo kolektivno razstavo svojih del in taki manjši izbori so samo nekaka priprava za njo. Evgen Sajovic se je rodil 25. novembra 1913 v Ljubljani in je l. 1938 dovršil v Zagrebu umetnostno akademijo, na kateri mu je bil vodilni učitelj prof. Taglia. Prvič je razstavil l. 1939 s Klubom neodvisnih, nato je l. 1940. uspešno pokazal svoja dela v Zagrebu in ob koncu lanskega leta se je zopet predstavil ljubljanskemu občinstvu s kolekcijo krajin in istih prostorih, kjer je zdaj razstavil nadaljnjih deset slik v olju, med njimi kar šeststo cvetličnih tihožitij in nekaj krajskih motivov z Bežigrada. Bežigradski mestni okraj ima sploh v Sajovicu svojega slikarja, saj je tudi zadnja kolekcija obsegala domalega same bežigradske motive. Sajovic se je sicer bavil tudi s figurativnim slikarstvom, kar pričuje že dejstvo, da je dobil pred leti enkrat prvo, drugič pa tretjo nagrado bivše banovine za natečaj o zgodovinskih motivih in prav sedaj se namerava nekoliko bolj oprijeti tudi portretiranja, vendar je po svoji »faculté maitressa«, da uporabimo izraz H. Tainea izrazit krajinar. »V naši krajin«, nam je dejal mladi slikar v razgovoru, »vidim prevladovanje zelene barve, zato gledam, da jo prelozujem zelene barve; morda ste opazili, da prehajam v novih slikah k toplejšemu koloritu.« O prevladovanju cvetličnih motivov v tej zbirki je rekel, da pa vidi v takih tihožitjih slikarju študij, ki je koristen in potreben slikarju samemu, kakor koli so njegovi uspehi zanimivi tudi za občinstvo.

Lotiški pisatelj in njegov roman

Nedavno je izšel v hrvatski izdaji »Suverene biblioteke« v lepem prevodu dr. Ivana Esiha roman lotiškega pisatelja Edvarta Virze »Selo Straumen, kronika lotiškega imanja«. Je to prvi lotiški roman, ki je izšel v hrvaščini; kot reprezentativna stvaritev malega in malo znanega naroda je vreden pozornosti in zanimanja širšega kulturnega občinstva.

Lotiški (letonski) pisatelj Edvarts Virza, s pravim imenom Lieknis, se je rodil l. 1883 na posestvu Bilitesu v pokrajini Zemgali na Letonskem, kjer je tudi umrl l. 1941. V književnost je vstopil l. 1906, s pesniško zbirko. Mnogo je prevajal iz francoščine. L. 1938. je dobil državno nagrado za svoje delo. Tudi njegova žena Elza Starša je avtorica več pesniških zbirk in nekega romana. Zivel je v glavnem v svojem domačem kraju, kjer se odigrava dejanje te kronike, delno pa v Rigu. Razen pesniških zbirk je zapustil pet romanov, izmed katerih je najboljši in najzanimivejši »Straumen«. »Delo Edvarta Virze »Selo Straumen« je pravo pesniško poslanstvo, ki nam prinaša sveži zrak oddaljene in malo znane zemlje vrlega lotiškega naroda«, pravi »revizor« v predgovoru. Spisano z močnim, lapidarnim in veličastnim slogom, polnim miru in lepote. Virza združuje romantizem z realizmom v tako edinstveno obliko, da lahko uvrstimo to knjigo med najlepše, kar jih je bilo doslej spisanih o vasi.

Knjiga je razdeljena na: Uvod, Pomlad, Poletje, Jesen in Zima, podobno kakor Reymontovi »Kmetje«. Medtem ko je poljski pisatelj obenem s spremembami letnih časov prikazal tudi človeško usodo — tako poedinecvo kakor vse vasi — nam daje Virza samo kroniko dogajanja

v prirodi, pri ljudeh in živalih, dogajanja, ki ga povzročajo posamezni letni časi. V knjigi ni glavnih junakov; nosilec dogajanja je kmečko ljudstvo, gledano skozi prebivalstvo velike kmetije. »Dolgo ste gledali na dvorišče posestva in zdaj se vam zdi, kakor da gledate v globok, jasen studenec in kakor da vidite v njem mlado obličje svojega naroda. Da, to je zares mladost naroda, ako se mladost ne ločujejo od starih, marveč raste poleg njih kakor veje, čeprav umejo z njimi molčati in govoriti. Tudi višina dela, snage in pokornosti, kakor jo opažate na tem posestvu, se nam zdi kakor neizmerno nebo, če ga premerite z naglim pogledom, nad mojo staro lotiško domovino«, pravi Virza na nekem mestu Uvoda v to kroniko. Tako je dobila njegova domovina epopejo lotiške vasi, kakor jo je na pr. za hrvaško vasi pripravil v svojih slovstvenih delih hrvatski kmečki pisatelj, pokojni Mihovil Pavlek-Miškinska.

V uvodu nas seznanja veliki letonski pesnik s svojevratno severnjaško krajino, ki je prepletena s srebrno reko Lielupo. Ob nji je na samem velik kmečki dvorec in prav kakor v romanih Hamsuna in Gullbranssena, stoji v ozadju vetrni mlin, nekoliko dalje je borov gozd, blizu pa raste hrastje, brezovje, jagnedi in lipe, kamor udarjajo strele, ko razsaja vihar. Vse pred nami kar živi in govori; govore tudi same čebele, katerih jezik pa razume samo ded. Vse polno je tu pesniških slik, podobnih veličastni poetični viziji. V tem pogledu je knjiga po svoji veliki lepoti in nevsilivi modrosti dokaj podobna Adolfa Dygaskega »Priznikom življenja«. Ded se pogovarja s čebelami, na podstrešju pa je že pripravljena zanj rakev, ki si jo je bil sam izdelal; tako pokojno zre smrti v obraz. Nad velikim poslopjem se širi ogromen kostanj, ki nudi zadošči hladu,

Kronika

* **Milijon lir za dobrodelne namene.** V Genovi je izročil meščan Luigi Frugone v roke genovskega župana milijon lir za dobrodelne namene.

* **Uspehi italijanskih avtorjev v inozemstvu.** Dopisnik agencije »Ala« poroča iz Berlina, da so vprizorili na odru dramskega gledališča v Braunschweigu dramo pisateljca Cennara Meana »Stoletja ne zadostajo«. Igra je dosegla velik uspeh v nizu tedna italijanske drame, ki obsega komedije Goldonija in Pirandella ter opere Verdia. Prav tako je dosegla velik uspeh v Drazdanah neka Meanova komedija.

* **Otvoritev akademškega leta v Perugiji.** Nedavno so v Perugiji otvorili novo akademsko leto za tučce. Otvoritev sta prisostvovala prosvetni minister B'g'g'in in nemški veleposlanik v Rimu von Mackensen. Navzven so bili tudi poslaniki španske, finske in hrvatske vlade.

* **Oddaja volne v Italiji.** Z vladnim dekretom so bile poostre odredbe za oddajo ovčje volne v Italiji, in sicer takoj po striženju. Vsak lastnik ovčje črede mora zagotoviti oddajo gotovne količine volne za državne potrebe. Črede ovac se zaradi tega tudi ne smejo prevažati iz pokrajine v pokrajino.

* **Smrt tajnika inženjerskega sindikata.** Na kliniki prof. Frugonija v Rimu je umrl nenadno smrti dr. ing. Ottom Terzi, tajnik sindikata italijanskih inženjerov. Bil je tudi predsednik zveze profesorietov in umetnikov za parmsko pokrajino.

* **Smrt viteza železnega križa.** V boju na vzhodni fronti so padli nadporočnik v oklopi diviziji Hans Elchert, ki se je zlasti odlikoval v zimskih bojih leta 1941—42, višji narednik Herman Lindner in vodja krčila strogolajnih letal nadporočnik Karel Fitzer.

* **Rahel potresni sunek v Triesteju.** V noči od petka na soboto so zabeležili v Triesteju rahel potresni sunek, in sicer ob 3.45. Potres so čutili v vsej pokrajini ter sodo, da je bilo ognjišče potresa oddaljeno 200 do 250 km.

* **Tčja v okolici Astije.** Po nekaj dneh hude vročine se je v Astiji in okolici vsula gosta toča, ki je padala nekaj časa. Napravila je veliko škodo zlasti na grozdju v vinogradih ter na sadnem drevju.

* **Nepričakovana smrt.** 41 letna Marija Tassara je že delj časa ležala v bolnišnici v Novari. V zadnjem času se je njeno zdravstveno stanje obrnilo na bolje, zaradi česar je te dni telefonirala svoji hčeri, naj jo pride obiskat, da jo vidita skupaj domov. Kmalu potem, ko je bil telefonski razgovor končan, pa je Tassarova obšla slabost in je nenadoma izdihnila. Zadel jo je srčna kap.

* **Dramatična epizoda med snemanjem filma.** Na Gludazzi pri Benetkah so snemali te dni filmski prizor z letalom. Pri tem se je 35letni gasilec Giovanni Del Rossi preveč približal propelerju, ki ga je udaril po glavi s tako silo, da se je takoj onesvestil in padel na tla. Odpeljali so ga v bolnišnico.

* **Martineček je povzročil smrt dveh oseb.** V Astiji sta našla smrt pri delu dva električarja. Popravljala sta električno napravo visoke napetosti. Med delom se je martineček pripeljal do koncev obeh žic ter je povzročil stik. Delavca je zaradi tega ubil električni tok.

* **Kit je napadel ribiče.** Nevarno pustoševanje so doživeli trije mladi ribiči v kraju Finale Ligure. Lovili so ribe 6 km od nabrežja, pri tem pa se jim je približal velik kit, ki je skušal na vse načine prekučiti njihov čoln. Morska pošast je merila v dolžino 20 m ter je brizgala kvišku močene kurke vode. Mladi ribiči so si na vse kriplje prizadevali, da bi se rešili, kar pa ni bilo lahko. Kit jih je zasledoval na poti proti pristanišču, kamor so vsi trije upeni prispeli po napornem veslanju. Seveda so bili zelo zadovoljni, da se je njihov lov končal takoj, da so ostali živi in celi.

* **Vlak je zavozil v avtobus.** Med Valenzanom in Carbonaro je neki avtomobil hotel prečkati železniški prelaz. Po tiru je v tistem trenutku pridrhal vlak ter prekučnil in raztrgal avtomobil, ki je odletel nazaj deset metrov v stran. Stiri osebe, ki so se vozile z avtomobilom, so bile močno ranjene. Eden izmed potnikov pa se je ubil.

* **Ogenj v kinematografu.** V Viareggiu je nastal v petek zvečer v projektorjski kabini kinematografa Lido požar. Nanesenec Lipi Sergio je pripravil nov trak, pri tem je nastal kratek stik ter se je film vnel. Kabina je bila v trenutku v plamenu.

poden postavljajo zadnjo noč pred pogrebom krsto z mrlcem. Med prebivalci vlada patriarhalno razmerje, gospodar kmetije je samo glavni hišne skupnosti. Kruh se peče skoraj že ceremonialno, kajti kruh pomeni blagoslov zemlje, sad dela slovnih in mrtvih rok vseh, ki žive pod isto streho v družinski skupnosti. Po težkem delu vsega tedna se ljudje v soboto skupljejo v parni kopeli in z brezovimi šibami zmrzno izbičajo svoje telo, da prežene utrujenost in morebitne bolezni.

Po teh malone svetopisemskih podobah sledi Pomlad. Led poka na reki, širi se povodenj, ljudje rešujejo imetje, živino in zemeljske sadeže na podstrešja, love divje gose in jih streljajo, nato pa zbirajo plen: Ptice so bile še povsem tople. Slisali si, kako se drhti v njih ugašajoče življenje, medtem ko je vrelce, iz katerega je izviralo, že usahnil. Prav tako sveti tudi nam iz neskončnosti luz zvezde, ki je morda že zdavnaj ugasnila. In povodenj mine, kmalu pride velika noč, pečejo se koladi, ozivljajo velikonočne ljudske šege in navade, vrše se domače veselice, v katerih je dvorščica gugalnica največja mikavnost za mladino. Na to imajo oranje ob žvrgolenju škranjčka; sadno drevje cvete, trava zeleni, vale se mlade gosi, podobne vrbinim matricam, začenja se paša za živino, zatem pa prihaja setev in topla pomladanska deževje.

Poletje prinaša marsikaj ljudem in živalim. Zelenjajo se rojiti čebele in sliši se njihovo brenčanje. Ljudje gnoje polja, nato prihaja pripeka, poletno deževje, nočna rosa, Napoči kresni dan s starinskimi navadami, ohranjenimi še iz paganstvih časov, ko se zažigajo bakle in se mladina zabava. Kmalu na to se začenja košnja cvetočih travnikov, sušenje sena, trgatve češenj, čez nekaj tednov pa žetev, mletitev, pa mletje v vetrnih mlinih in nazadnje trganje lana. Vse to je preplete-

Ogenj je zajel tudi sosedne prostore in so ga udušili čez eno uro. Škoda znaša 60.000 lir.

* **Na vile se je nabodel.** Zalostna usoda je zadela 45 letnega kmeta Giuseppea Santina iz Montecastella. Metal je seno z voza na senik. Potem je stopil na senik, da bi videl kam spravljajo seno. Pri skoku s senika nazaj na voz je priletel na vile ter se nasadil nanje. Njegove poškodbe so tako težke, da bo najbrže umrl.

* **Tatinski brivec.** 70 letni upokojenec Raniero Seschichi zaradi starostnih tegob ni mogel hoditi v brivnico in je zaradi tega naročil brivcu, naj prihaja k njemu na dom. Obiske je opravljal vsak teden 22 letni Paolo Guerrino. Po brivčevem odhodu je Seschichi večkrat opazil, da je izginil kakšen predmet ali pa denar. Seschichiju je bilo naposled dovolj ter je tatinskega brivca ovadil policiji.

KOSOV SALON (prehod nebotičnika)
Umetnostna razstava akad. slikarja
EVGENA SAJOVICA

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustil svoje delovodja tovarne I. Bonač sin in meščan ljubljanski g. Janez Skubic. K večnemu počitku ga bodo spremili v torek ob pol 17. iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — V visoki starosti 82 let je preminil obratovodja državnih železnic v pokouju g. Ivan Zurlini. Na zadnji poti ga bodo spremili v torek popoldne na pokopališče v Divačli. — Pokojnika naj bo ohranjen blag spomin, svojem pa izkazamo naše iskreno sožalje.

u— **Žalna zaštava na Krešiji** (palači meščanske imovine ob trmosti) naznanja smrt ljubljanskega meščana, gospoda Iva na Skubice, delovodje kartonažne tovarne I. Bonač in sin. Za zvesto službovanje pri istem gospodarju ga je mestni svet ljubljanski že 22. junija 1933. odlikoval z imenovanjem za meščana. Nad pol stoletja je dalj vsemu delavstvu in uslužbenstvu najsvetlejši zgled zvestobe, zato ga bo na ljubljanskem prebivalstvu gotovo rado počastilo pri pogrebu z Zal v torek 27. t. m. ob 16.30 iz kapele sv. Andreja.

u— **Lepa Jakobova nedelja.** Kako smo že omenili, je v nedeljo gođoval sv. Jakob. Če z ničemer drugim, so bili gođovniki lahko zadovoljni z vremenom. Zjutraj je ležala gosta megla, potem pa je večji del dneva sijalo sonce. Popoldne se je sicer nekoliko poudarilo, nekakrat je tudi zagnemlo, toda dežja ni bilo. Noč je bila izmenoma jasna in oblačna. Zgodaj zjutraj je padlo celo nekaj kapljic dežja. Potem se je spet zvedrilo in je skoraj ves dan sijalo sonce. Včeraj je gođoval sv. Ana. Ta dan pravijo, da je zrela pšenica za pogačo.

u— **Branko Cerjak 50-letnik.** Danes se bo srečal z Abrahamom brivski mojster g. Branko Cerjak. Mnogo je slavljenčevih zancev, zlasti se tišijo, ki se hodijo k njemu pomlahevat ali ki po svojih vsakdanjih opravkih hodijo mimo njegove delavnice, ki bodo presenečeni nad to novico. Branko pa je rad dobre volje in je najbrže tudi vzrok, da je še vedno tako mladosten. Rodil se je v Zagrebu, odkoder je prišel leta 1927. v Ljubljano. Nekaj časa je bil pri raznih brivskih mojstrih za pomočnika, od leta 1930. pa vodi samostojno obrt. Najprej je imel skromno delavnico na Zaški cesti, potem pa se je preselil v Jenkovo hišo na Cesti Arrielle Rea. Čestitkam mnogih zancev in prijateljev se pridružujemo tudi mi in mu želimo še dolgo vrsto let zadovoljnega življenja.

u— **Bogato se vam povrne izdarek,** ako si nabavite Sčeevo Knjigovodstvo. Knjiga je primerna za obiskovalce tečajev, zlasti pa za samouke. Mladini naj ne zamudi prilike, da se nauči knjigovodstva, ki ga danes zahteva sleherni poklic. Knjgo dobite v knjigarni Tiskovne zadruge, Selenburgova, št. 3.

u— **Tečaj za popravne izpite.** — Turjaški (Novi) trg 5. Tisti dijaki (inje), ki bodo delali septembra popravne izpite, so vabljani, da se udeležijo našega tečaja za popravne izpite na Turjaškem trgu 5. ki sa začne 5. avgusta. Poučujemo samo profesorji-strokovnjaki vse predmete. Temeljita, strokovna priprava. Honorar nizek. Prijave dnevno od 9.—12. ure dopoldne. Turjaški (Novi) trg 5. Instrukcije.

* **DOLOREXa tablete** proti zobobolu. — V lekarnah Lir 2.50.

u— **Popravni izpit boste najbolje opravili,** če se vpišite takoj prve dni avgusta v učne tečaje v Lichtenurnovem zavodu. Poučevali bodo vse predmete samo gimnazijski profesorji. Vabljani so tudi dijaki (inje), ki nimajo poplavnega izpita, a žele kakšen predmet temeljito preučiti. Učnina nizka. Vpisovanje od 2. do 5. avgusta dnevno od 9. do 11. ure. Vodenstvo učnih tečajev — Lichtenurnov zavod, Ambrožev trg.

u— **Društvo »Dom slepih«** v Ljubljani, daruje neimenovana gospa ltr 200 v podastitev spomina svojega pokojnega soproga.

u— **Lovska pisca ptičarka,** kratkodlaka, ki sliši na ime »Beba«, se je v petek zvečer izgubila. Odda naj se proti dobri nagradi v hotelu Metropol.

u— **Mlad voljak** — ovčarski pes, ki nekoliko slabo vidi, se je v nedeljo izgubil ter zato prosimo prijatelja živali, ki ga je našel, naj ga vrne lastniku v priličju Šubičeve ulice 9.

u— **Nesreče.** V bolnišnico so pripeljali 12letnega delavčevega sinčka Franca Verbece, ki mu je padel plug na desno nogo in mu jo poškodoval. 14 letni dijak Jakob Obreza iz Ljubljane si je pri padcu zlomil levo nogo. Levo nogo si je zlomila, ko je padla pri domačem vojnaku, 21letna šivilja Marija Gregorčičeva iz Gradaca. Konj je brcnil v glavo 10-letnega delavčevega sina Franca Bristavca iz Borovnice. Ponesrečenci se zdravijo na kirurškem oddelku ljubljanske splošne bolnišnice.

Z Gorenjskega

Sestanek koroških kmečkih vodij. Na nedavnem službenem sestanku koroških kmečkih vodij v Celovcu je predaval gospodski strokovnjak dr. Löhr z Dunaja. Podal je pregled o letnišnji žetvi v Nemčiji in v drugih evropskih državah. Okrožni kmečki vodje so potem poročali, kolikšen bo pridelek v posameznih krajih. Razpravljali so še o drugih aktualnih gospodarskih vprašanjih.

Koroški stavbeniki so zborovali. V Velikovu so se zbrali na sestanku koroških stavbeniki, ki sta jih pozdravila obrtniški vodja Stendal in komisar za stanovanja dr. Petrič, ki je govoril o stanovanjskih vprašanjih in o nujnosti rešitve vprašanja zaslih stanovanj.

Nov grob. V Kranju je umrl soproga uradnika Zefija Orčičeva roj. Sokičeva. Pokopali so jo v nedeljo na pokopališču v Kranju.

Beloruske mladinske voditeljice na Koroškem. Na povabilo mladinskega vodstva so bile od 21. do 26. t. m. na Koroškem beloruske mladinske voditeljice, da so se seznanile z ustanovami Hitlerjeve mladine in da so spoznale značilnosti pokrajine.

V Volsperku imajo reševalno postajo. Pred dnevi je bila volsperška gasilska četa reorganizirana in preurejena tudi za reševalno službo. Od tej prilike je gasilski vodja Kudrinka govoril o uspehih gasilnega društva. Besedo je povzel tudi župan Thonhauser in poudaril pomen prevzema reševalne službe po nemškem Rdečem križu.

Visoka nagrada za izsleditev storilca. Iz Celovca poročajo nemški listi, da je bila v Trnju v borevski občini umorjena gospodinja Alojzija Rötmaierjeva in njen 4 mesece star otrok. Berlinska policija je zdaj zapislala nagrado v višini 10.000 RM za osebo, ki bi povedala, kdo je bil morilec.

Spodnje štajersko

Sestanek okrožnih vodij iz mariborske okolice. Dne 20. julija so se zbrali v Mariboru krajevni skupinski vodje in okrožni uradni vodje iz mariborske okolice. Razpravljali so o vseh aktualnih vprašanjih, nazadnje pa jim je okrožni vodja dal navodla za bodočo delo.

Velik koncert v Mariboru. V sredo pride v Maribor godba nekega planinskega lovskega polka. Godba je priredila koncerte že v mnogih mestih na štajerskem pod geslom »Fronta se zahvaljuje domovini. Čisti dobček koncerta gre za Rdeči križ.

Novi grobovi. V Podčetrtku sta nedavno umrli Marija Kostanjčičeva roj. Kolarjeva, stara 75 let, in Ljudmila Topičkova v Rogasški Slatini; je umrla 83 letna Janez Majcen z Podčetrтка. V Mariboru je preminila 29 letna hčerka posestnika Marju Kukurčeva.

Poročili so se: strojni ključavničar Ferdinand Mavrič in kuharica Terezija Hrenova, delavec Vincenc Zvonik in hišna pomočnica Ljudmila Lepejeva, upokojevi uradnik Franc Donko in nameščenska Helena Schröderjeva, delavec Anton Mašler in gospodinja Angela Mlkšova, strojevodja

Daniel Šušnar in gospodinja Marjeta Kovčeva, nameščene Janez Čakš in nameščenska Marija Kržaničeva, električarjenjer Aleš Tičar in stenografka Kristina Wimmerjeva, plačilni natakaj Rajko Zupan in serviska Frančiška Bevkova, trgovec Oskar Gašparšič in nameščenska Angela Gorjakova, nameščene Franc Smrečnik in gospodinja Julijana Fekonja, vinčar Viktor Kraner in poljska delavka Ljudmila Bratuševa, skladiščnik Anton Lajh in predniška delavka Marija Čebulova, profesor Vincenz Kunstelj in nameščenska Ivana Lepejeva, kuhar Leopold Zafra in hišna pomočnica Roza Čelišnikova, trgovec s kurivom Jožef Gartner in nameščenska Antonija Drobežova, pomožni delavec Srečko Pečuh in knjičnica Antonija Vehovec.

Srebrna poroka. Te dni sta praznovala v Mariboru 25 letnico poroke magistratni višji oficial v pokouju Viljem Kop in njegova soproga Pavla roj. Weisscova.

Stara rudarska družina. V rudniku v Koflachu je že 50 let zaposlen rudar Jožef Ovnik. Pred dnevi je mož obhajal 65-letnik. Jožef Ovnik se je rodil v rudarski rodbini. Ze s 15. letom je tudi on prišel delati v rudniku in mu je še danes zvest. Tudi njegov sin si je izbral rudarski poklic. Zaposlen je prav tako v Karlovi jami v Koflachu.

Dunajska dekleta pomagajo pri spravilu letine v trpujskem okrožju. Graški dnevniki poročajo, da se v starem dravskem mestu in okolici Ptujja že nekaj dni sliši pesem dunajskih deklet, ki so prišla pomagat k žetvi. Prišlo je 230 deklet, ki so jih razdelili na 34 krajev.

S strehe je padel. 57 letni Karel Cvikel iz Dobrne je padel s strehe domače hiše in dobil tako hude notranje poškodbe, da se mu je vili kri.

Brama mu je padla na nogo. 15 letnemu posestnikovemu sinu Karlu Zorku iz Sv. Antona v Slov. gorah je pri delu na polju padla brana na desno nogo in mu jo hudo poškodovala.

Pod vozom se je do smrti ponesrečil. 67 letni posestnik Ferdinand Maček iz Reke pri Laškem se je pri spravilu žita smrtno ponesrečil. Na polju sta se mu nenadno splašala vola zaradi hude vročine in sta s polno nalčenim vozom zbežljala. Maček je skušal živali zadržati, kar pa se mu ni posrečilo. Padel je pod voz in so šla kolesa čezenj. S hudimi preškodbami so ga pripeljali v celjsko bolnišnico, kjer pa je nekaj ur pozneje umrl.

Konj je ubil otroka. Družino izvoščika Karla Praša iz Admonta je zadel hud udar. Eno in polletni sinček je hčlil okoli konja, ki ga je brcnil tako, da je fantek umrl.

V Muri je utonil. Pri kopanju je utonil v Muri v okolici Gornje Radgone šofer trdnice Probs in 2 gert, Jožef Vogrine.

V kamnolomu se je ponesrečil. Pri delu v kamnolomu v Tremerjah je hudo ponesrečil Martin Tessek. Ko je razstreljeval kamene, se ni mogel pravočasno umakniti, tako da ga je naboj ranil po vsem telesu. Levico mu je odtrgalo, desnico ima hudo poškodovano, težke rane pa ima tudi po glavi in telesu. Ponesrečenca so pripeljali v celjsko bolnišnico.

Nesreče. 52 letni vinčarji Julijani Vagnerjevi iz Roperc je padla sekira na nogo in jo prece, hudo ranila. Pri delu se je ranil na nogi 42 letni strugar Franc Grobnik iz Maribora. 16 letni, trgovski vajenec Marjan Kegl iz Maribora si je zlomil levo nogo. 36 letni posestnik Alojz Sekonja iz Sv. Trojice v Slov. gorah je po nesreči vtaknil roko v mlatičnico, ki mu jo je močno ranila. 30 letna Erika Panča iz Maribora si je zlomila desno nogo. Ponesrečenca so pripeljali v mariborsko bolnišnico. 37 letni posestnik Anton Vodišek iz okolice Laškega je razkledal premost in padel z voza. Zlumlil si je nogo. 46 letni Jožef Rusa iz Brezje je prišel pod polno naložen voz s seom in se hudo poškodoval na glavi. Pri igri si je zlomil desno 9 letni Ladislav Marolt. Zadnji trije ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnišnici.

Iz Hrvatske

Banjalški škof zlatošafnik. Dne 1. avgusta bo minilo 50 let, odkar je bral prvo mašo banjalški škof Joza Garić. Katoliška društva pripravljajo za ta dan svečno proslavo. Zjutraj bodo škofa v sprevedu spremili v katedralo, ob 11. pa bo v državnem gledališču svečana akademija.

Imenovanje. S Poglavarikovo odredbo je bil imenovan za komisarja v glavnem ustaškem stanu prof. Daniel Crljen iz Zagreba, z na'ogo, da organizira in vodi vzgojno-propagandni odsel.

Zrtev odmetnikov. Dne 17. julija je postal žrtev odmetnikov razvodnik Marko

Arelić. Pokopali so ga 19. t. m. na vojaškem pokopališču v Brodu na Savi.

Danes bo minilo 125 let, odkar je bil cesar Franc II. v Zagrebu. Po razpadu Ilirije se je cesar Franc II. odločil, da obišče tudi hrvatske kraje. Leta 1818. je preko Vojne krajine šel v Dalmazijo, odkoder se je čez Karlovac vračal na Dunaj. Dne 27. julija je prišel v Zagreb, kjer so ga svečeno sprejeli in ga v velikem sprevedu odpeljali v mesto.

Smrtna nesreča. V Banjaluki je padel z motornega kolesa trgovec Ilica Banović. Ponesrečenec je vozil z znerno brzino in tudi p' dec ni bil tako hud, zato silepajo, da je smrt nastopila zaradi slabosti srca. Banovića so ob številni udeležbi pokopali na banjaluskem pokopališču.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šte. 9, ki velja po naredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (iz vštetu trošarin):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenična moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadni 2.70 lire; fižol 6 lire za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 25.40 lire za kg; slanina sojena 19 lire za kg; mast 17 lire za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki robanci (žamjanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lire za stot; trda razžagana drva 40 lire za stot; enotne mljč, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

GLEDALIŠČE

OPERA

Torek, 27. julija, ob 19.: Mrtve oči. Red A. Sreda, 28. julija, ob 19.: Madame Butterfly. Gostovanje Zlate Gjungenjac. Red Sreda.

Četrtek, 29. julija, ob 19.: Mrtve oči. Red Četrtek.

Petek, 30. jul., ob 19.: Madame Butterfly. Red A. Gostovanje Zlate Gjungenjac.

E. D'Albert: »Mrtve oči, opera s prologom po pesnitvi H. Heineza Ewera in M. Henryja. Prevod: Niko Stritof. Osebe: Pastir — Banovec, kosce — Dolničar, pastirček — N. Stritarjeva, Arceus — Primožič, Myrtocle — Heybalova, Aurelius Galba — Anžlovar, Arsinoe — Polajnarjeva, Marija iz Magdale — Golobova, Ktesiphar — M. Sancier, Rebecca — Polčeva, Ruth — Karlovcva, Esther — Ramskova, Sarah — Mlejnikova. Dirigent: Samo Hubad; režija: C. Debevec; vodja zbora: Simoniti.

»Madame Butterfly« z Zlate Gjungenjevo. V sredo bo za abnente reda Sreda v Operi izvajana Puccinijeva »Madame Butterfly« s priljubljeno umetnico Zlato Gjungenjac v partiji Cio-Cio-Sane. Suzuki — Golobova, Kate — Stritarjeva B., Pinkerton — Lipušček, konzul Sharpless — Popov, Goro — J. Rus, princ Jamadori — Dolničar, Bonec — Lupša, komisar — M. Gregorin. Dirigent: D. Žebre; režija: C. Debevec.

Radio Ljubljana

TOREK, 27. JULIJA 1943

7.30: Opera glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 12.20: Plošče 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.12: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance. Lahka glasba. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Klasični orkester, vodi dirigent Manno. 14.15: Pisana glasba. 15.00: Poročila v italijanski. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 17.10: Pet minut gospoda H. 17.15: Koncert ljubljanske godalne kvarteta (L. Pfeifer — I. violina, A. Dermelj — 2. violina, V. Šusteršič — viola, C. Sedlbauer — čelo). 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Politični komentar v slovenski. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanski. 20.20: Lirčna prirediteljske družbe E.I.A.R.: Rossini: Gospod Bruschino, Respighi: Marija Egizra. V odmorih: predavanje v slovenski; zanimivosti v slovenski. 22.45: Poročila v italijanski.

jo, ki se v njej nihče ne bo spoznal. »Babica« ima v slovensčini nič koliko pomenov, toda še nikdar nisem ne čul, ne bral, da bi kdo rekel ali zapisal »babiška vera« za »babjo vero«. Babja vera = praznovrje!

Gornji stavek se mora potemtakem pravilno po slovensko glasiliti takole: »Čudna mešanica babje vere« ali »čudna mešanica praznovrja in zastarele znanosti«.

146) Trebušni tifus—legar; pégavica; paratífus; povratna mrzlíca.

»V bolnišnici si našel porodniško mrzlico, povratni tifus itd.«

V Kliničnem besednjaku sem obrazložil, da poznamo dva tifusa: trebušnega, ki ima v slovenski oznako legar, in eksantematičnega, ki mu po slovensko pravimo pégavica. Paratífus je tudi v slovenski paratífus. V gornjem stavku je ali že v izvirniku strokovna pogrška ali pa je tam mišljen febris recurrens, ki ima v slovenski že ukoreninjeno oznako »povratna mrzlíca«. To ima Klinični besednjak pod uvodnico »povračati ses«.

147) Tífus prenašajo osebna ali splošna zaniknost.

»Tífus prenašajo uši,« kjer je tifus, morajo biti tudi uši.

Pod oznako »tífus« razumevamo v slovenski redno samo legar t. j. trebušni tifus. Tega pa ne prenašajo uši, tega se marveč nalezemo z nesmagi pri jedi in pijaci; z neprekuhanim mlekom, neopranim sadjem, ne dovolj očistoeno salato, s pomankljivo pitno vodo itd. Povzroča ga tako zvani bacillus typhi=legarjev bacil. Uši pa prenašajo pégavico, to je typhus exanthematicus.

Gornja dva stavka se morata pravilno glasiliti takole: »Pégavico prenašajo uši,« »Kjer je pégavica, morajo biti tudi uši.« Dr. M. Černj.

v hišah delajo voščenke. Življenje mine va v pričakovanju nove pomladi in novega razmaha.

Taka je vsebina te knjige: preprosta in tiha kakor vse kar je lepega, polna močnih podob, ki imajo svetopisemsko monumentalnost, tako da je Virzevo delo kakor kakšen kmečki evangelij, radosten psalm, himna naravi zemlji, ljudem in njihove-mu delu. Skratka: knjiga, ki prinaša v človekovo notranjost lepoto in pomirjenje. In prav take knjige je treba prebrati v teh časih. — a (Zagreb).

MODA IN DOM

Za vroče poletje

Ce le moremo, gremo zdaj za ves dan k vodi, v tem primeru pa potrebujemo poleg kopalne obleke še kako obleko za sončenje. Včasih smo si pomagali z dvema kopalnima oblekama, odkar pa je s kopali obkrami težava, nam pride prav iz

pralnega blaga ukrojena, ob vratu in na hrbtu globoko izrezana obleka s kratkimi hlačkami, ki jo lahko napravimo iz kake stare poletne obleke. Tudi kratke hlače (shorts) so še vedno v modi. Na kopališču jih lahko kombiniramo z nederčkom ali s pisano ruto, ki si jo zavežemo čez prsi, če pa smo nekje ob vodi v prosti naravi ali doma na vrtu, jih lahko izpopolnimo s svežo pralno bluzo (skica).

Iz stare bluze in starega krila

Iz stare bluze in starega krila napravimo za brata in sestrico ti dve izredno ljubki poletni obleki, ki ju kombiniramo z različni vstavljenimi deli, kakor je videti na naši skici.

Tudi s časom lahko štedimo

Tudi čas je dragocen, zlasti danes, ko mora marsikatera gospodinja sama opravljati dela, ki jih je nekdo vršila zanje nje. Na gospodinjstva pomočnica. Mnogo časa vzame kuhanje. S primernimi ukrepi pa si lahko delo skrajšamo in olajšamo. Mnogo časa prištedimo, če si skuhamo krompir in zelenjavo do mehkega že jutraj, tačas ko se oblačimo, ali celo prejeto večer. Največ časa potratimo za čiščenje zelenjave, ki nam pokvari tudi roke. Pomagamo si, če vse zelenjave s koreninami samo temeljito operemo in skratčimo s trdo krtačo, potem pa kuhamo nerazrezane. Kuhane korenine lahko hitreje olupimo, narežemo ali nastrgamo. Z vodo, v kateri smo kuhale zelenjavo, pa zalijemo juho in omako namesto z govejo juho, spinac in blitve (mangolda) nam ni treba nasekaljati ali pretlačiti. Dobro oprane liste pustimo cele in jih v lastnem soku dušimo do mehkega. Šele proti koncu jim dodamo nekaj masla in jih posolimo ter po-

popramo ter začnimo s česnom in peteršljem. Tudi krompir kuhamo z olupki, da ga gre čim krajše v izgubo, ali pa ga pečemo brez masti kar z olupki na pekaču v pečici! In ne pozabimo, da prihranimo mnogo časa s surovo zelenjavo, hkratu pa tako najboljše skrbimo za zdravje vse rodbine! Najmanj dvakrat na teden lahko poleg krompirja serviramo surovo zelenjavo, ki ne potrebuje zabele. Različne zelenjave hitro nastrgamo — to gre hitreje, kakor če bi jih rezale ali sekale — jih lepo aranžiramo na pladnju, posolimo in začnimo z nekaj kapljicami limonovega soka. Vse to so sicer malenkosti, a pri štednji so ravno malenkosti odločilnega pomena!

Kuhajmo z zelišči

Gospodinj, ki ima na vrtu gredo z različnimi dišavnimi zelišči, ne bo težko dobiti in okusno kuhati. Pa tudi na trgu naj-

V Potemkinovem mestu

Mesto Nikolajev leži na drugi strani reke Buga. Njegove hiše so nizke, pročelja zamazana. V vojni je še tista zunanost, ki je bila prej mogoče kolikor toliko dostojna, izgubila na svoji privlačnosti. Mesto Nikolajev je razpostavljeno kakor na šahovnici. S pomembno zgodovino se re more ponaziti, kajti ustanovljeno je bilo šele l. 1788. In sicer ga je osnoval sloviti knez Potemkin, ki je znan po svojih »Potemkinovih vaseh«, s katerimi je ustvarjal za svojo carico namušljene vasi oziroma kulise naselij. Toda ta Potemkin, ki je našel mesto v zgodovini kot varilovec za oči, je dal tudi resnično pozidati nekliko naselbin, ki niso ostale samo na papirju. V Nikolajevu je pomembna zlasti ladevalnica.

Dve leti je že tega, ko so Nikolajev zasidre čete nemške vojske in ko se je to zgodilo, so Nemci našli v čudni ladjevalnici nedograjeno sovjetsko vojno ladjo poleg osnutkov za križarke, rušilce in podmornice, ki so se v Nikolajevu prav tako gradili za sovjetsko vojno mornarico. Nobenega dvoma ni, da nedograjena vojna ladja ni bila namenjena za akcije na področju Črnega morja. Takšen orojak za to morje ne pride v poštev. Na dlani je, da je bila ta ladja namenjena za operacije v drugih predelih, znanih v Sredozemskem morju, vsekakor pa za morje, ki leži na jugu Evrope. Še danes vidiš v Nikolajevu mogoče žerjave, ki pa ne škriplajo, kjer nimajo primernega dela. Pristanške naprave z ladjevalnic vred počivajo in Nikolajev ni več

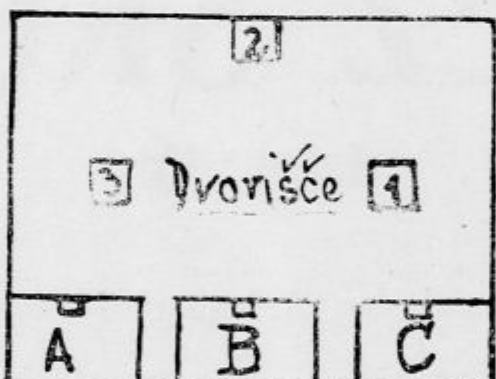
demo razna zelišča, ki jih lahko dobro uporabimo. Poleg peteršilja, zelene, majarone, mete in matine dušice je prav, če se poslužujemo še janeževga zelenja, krebulje, kreše, pehtrana, melise in kopra, ki se podajo k marsikateri solati. Bosilek pa je dober nadomestek za poper. Z mešanico iz različnih sesekljanih zelišč, ki jo primerno začnimo s soljo in poprom in ji dodamo vsaj malo surovega masla, lahko narežemo kruhke, ki jih obdamo z vencem iz nestranganega surovega sočivja (repe, korenja ali cvetače ali redkvice). Takšni kruhki so lepi na pogled, okusni in kar je glavno: zdravi zaradi obilice vitaminov. Tudi različne cmoke, krompirjeve, kruhove ali iz shajanske testa, lahko polnimo z zeliščnim nadevom. V ta namen napravimo mešanico iz najrazličnejših drobno nasekljanih zelišč enega jajca, ostanka mesa, ki smo ga drobno zmlele, paradižnikove meze in drobtinice. Mešanica mora biti dovolj trdna, da lahko napravimo iz nje drobne kroglice, ki jih potem obdamo s testom za cmoke, skuhamo in zabelimo z drobtinami.

arzenal za vojsko, temveč upravno središče za ukrajinsko ozemlje, ki ga imajo Nemci v svoji oblasti.

Takoj za Nikolajevir se odpirajo tla južne Ukrajine. Nižina prehaja v steno, ki zahteva od okupatorjev mnogo naporov dela. Po tej pokrajini se lahko voziš ure in ure, pa boš malokoli odkril hišo. Povsod se razprostirajo ogromna polja. Neko državno imenje na tem področju obsega 26.000 jutrov površine. Desetino tega ozemlja zavzemajo njive, ostanek travniki in pašniki. Na njivah uspeva žito, v drugi vrsti krmila za živino in oljarice. Ta zemlja pa ni več tista slovita »črna zemlja«, temveč je kostanjeve barve, vendar pa ima več humusa kakor njive na neznanih tleh. Ta zemlja ni potrebna, da bi jo obdelovali; gnojilo ne s hlevskim ne z umetnim gnojem. Regenerirane se sama po sebi, potrebno je le globoko oranje. Vendar za enkrat na tem ozemlju še ni pričakovati čudežnih tleh. Krajevna posebnost tega ozemlja je tudi ta, da polji ni mogoče obdelovati s stroji, marveč se mora kmet na njih mučiti z vprego. V dobi nemške zasedbe se je pokazalo, da je obdelovanje teh polj mnogo bolj rentabilno z ukrajinskimi konji, kakor s traktorji. Zaradi tega so zasedbene oblasti podvezle potrebne ukrepe, da se povzdigne domača živinoreja. Poleg konj gojijo v teh krajih tudi govedo in ovce, pa tudi prašče. Vse kaže, da se bo s temi pripomočki dežela gospodarsko dvignila in naravno vzcvetela.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

341. Kaj je polemika?
342. Katera je najvišja evropska gora?
343. Kaj je falsket?
344. K trem vodnjakom.

Slika nam kaže načrt posestva. A, B in C so tri hiše, 1, 2 in 3 pa trije vodnjaki. Prebivalci hiše A imajo pravico do vodnjaka 1, stanovalci hiše B do vodnjaka 2, stanovalci C pa do vodnjaka 3. Zakaj so se odločili za takšno čudno zmedo, n'm ni znano, znano pa nam je, da zahajajo stanovalci posestnih hiš strogo k svojim vodnjakom in pri tem pazijo, da jim pot ne križa in sploh ne dotika pota stanovalcev ostalih hiš. Ali je to v okviru zakonitega skupnega dvorišča, ki je obdano z visokim zidom, sploh mogoče?

Rešitev nalog 24. t. m.:

337. Najvišje poslopje v Evropi, v katerem ljudje vse leto prebivajo, je meteorološka postaja na Sonnblicku (3106 m) v Visokih Turah.
338. Smotnik so uporabili najprej v bitki pri Crecyju (1346) v stoletni vojni med Anglijo in Francijo.
339. Fiziokrati so bili pristaši Quesnayevega gospodarskega sistema, po katerem so obdelana tla edini vir bogastva, kmetovalci edini produktivni sloj in zato tudi edini dolžni plačevati davke.
340. Križanka
Vodoravno: 1. kamenje, 6. kobalim, 12. ni, 14. lo, 15. ah, 17. As (arzen), 19. los, 21. bor, 24. pl. (plural), 25. nič, 27. pa, 28. il, 30. pok, 31. učenc, 32. jestev, 33. bok, 35. se, 36. es, 37. Urh, 39. ah, 40. tim, 42. koc, 44. ali, 46. po, 48. es, 50. ol, 51. vi, 53. paradiž, 54. priloga.
Navpično: 2. an, 3. mil, 4. nos, 5. je, 7. ol, 8. boa, 9. las, 10. ih, 11. kanibal, 13. bo, 16. alkohol, 18. Si (ilici), 20. obeti, 21. bace, 22. rilec, 23. znel, 24. Po, 26. čuk, 27. pes, 29. les, 34. oh, 38. R p. (réponse payé), 40. tir, 41. med, 43. od, 44. ali, 45. Ivo, 47. da, 49. Si, 50. or, 52. Ig.

Naročite se na romane DOBRE KNJIGE!

molitve so se vlekje večer za večerom vse tja do velike noči.

O pustu so zrele neveste, o postu pa preste. Tudi dandanes so. Za kašnatim, umazanim snegom ob prisojni strani cerkve je pritiskala zelena trata z že cvetočimi marjeticami. Točno dvajseti dan, sredi posta so nas poslali na Grad, da bi videli, kako žagajo babo. Norčki smo iskali in izpraševali vsakogar, ki smo ga srečali, naj nam pokaže, kje jo žagajo. Smejali smo se nam ter šli svojo pot.

Resnica je, da ima prihajajoča spomlad na vsakogar, posebno pa na mlado družo, razstrofno moč. Spominjam se dni, ko sem se zasedel samemu sebi tako zapuščen in mi je bilo pri srcu tako sirmašno, da bi se najrajši razjokal. Zakaj? Nisem si znal odgovoriti. Melodušen in kakor preganjan sem se potikal po cestah, razmišljal in tuhtal. Kaj? Bilo je toliko skrivnostni in zagonetnih dogajanj vse okoli mene, da bi me skoraj adušilo. Nikogar nisem imel, da bi se z njim porazgovoril, da bi ga vprašal za pojasnilo, da bi mu zaupal, mu povedal svoje dvome, ter ga prosil, naj mi potegne mrežo iz oči ter me poudči o krogotoku večnih resnic. Matere, ki je imela večno po neke dela, se nisem drznil nadlegovati. Očeta? Med nama je bila prevelika razdalja... Bratje, tovariši in prijatelji s ceste so na vsako stega ne razumelo posmehljivo dejali: »Glej ga, čulčka, kako je omejen! Morda pa sem bil v resnici samo jaz tako slep ali celo neumen... Da bi pa vprašal sestro, sem bil prepončen. Najbolj sem bil radoveden, zakaj ključje vojak za vsako mlajšo žensko: »Micka! Čemu se izprehajajo moški najraje z ženskami ter drže drug drugega okoli pasu?

Po cesti pred cerkvijo, med mežnarijo in Muhvičevu hišo, se je večkrat izprehajal mladi častnik z belim, nemirnim psom.

Ferenc Kormendi:

ZMOTA

Roman

»Poravnali smo se z rodbino. Škodo plačuje njegova hči v obrokih, videti je pošteno in pridno delavsko dekle... dotlej bi bila stvar v redu, toda nato se je izkazalo, da tisti Borbely dela doma škandale in se hoče ločiti od svoje žene. In tako sem skušal sam napraviti red pri njih.«

»Ti? Zakaj pa?«
»Veš, deklica, ako hočem biti docela iskren, moram priznati, da sem že tudi sam razmišljal o tem. Zakaj? Iz dolžnosti, bolj iz človečanske kakor iz advokatske dolžnosti. Nisem mogel zavrniti prošnje njegove rodbine. Solze tistega dekleta zares... ko bi ti škandali prišli na dan, se ne bi mogla poročiti s svojim zaročencem, ker bi jima ženinov starš delali ovire.«

»Zakaj pa je tebi tako važno, da bi se to dekletu na vsak način moralo poročiti?«

Janko je izbulil oči.
»Dekle! Kako moreš kaj takega vprašati?« Naglo je dvignil glavo. »Meni? Meni je v toliko važno, da bi se lahko to pošteno dekletu poročilo s svojim zaročencem, v kolikor je slehernemu poštenemu človeku važna sleherna poštena stvar! In ako je življenje ali kaj jaz vem kaj dveh ljudi odvisno samo od tega, ali jima bo kdo pomagal, ali ne, potem se zares ni treba čuditi.«

»In se ti je posrečilo?«

»Zal doslej ne preveč. Ta Borbely naravnost nori za tisto žensko, ne verjamem, da se bo vrnil k svoji ženi. Dosegel sem vsaj toliko, da od tistega časa ni bilo nobenega škandala več.«

»In... dekle se je poročilo?«

»Dosegl je še. Morda pa se je že poročilo, ne vem. Vendar se mi ne zdi verjetno... ker bi sicer gotovo tudi to vedel.«

»Zakaj bi vedel... tudi to?«

»Verjetno je, da bi prišla k meni 'udi s svojo radostjo, ko je že prihajala s svojimi skrbmi. Iz hvalečnosti.«

»Kakšno pa je to dekle?«

»Videti je pošteno dekle. Delavka v tovarni. Čudno na njej je to, da je nekam podobna Agici.«

»Agici?«

Janko se je zasmejal nad prizvokom v Aninem glasu.

»No, no, deklica! To ni žalitev. Malce je podobna Agici.« Trenutek je razmišljal. »Zanimivo, ta stvar z gospo Derekovo. Dobro bi bilo vedeti, ali je to ta Derekova. Kajti ako je to slučajno ta, ne bi hotel, da bi jo sprejela v službo.«

Z Aninega obraza je izginila vsa kri.

»Zakaj ne?«

»Zato ne, ker o tej Borbelyjevi gospe Derekovi nisem slišal prav nič pohvalnega. In ako nam ni nič do zasebnega življenja teh, ki prihajajo v našo hišo, ki pa so zametani v tako čudne stvari, ki so končno morda celo neznane, vrednosti in dvomljive moralne vrednosti...«

»Bojiš se, da bo pokvarila naše služabništvo... Da bo intrigirala?«

Na Jankovem obrazu se je zazrcalila groza.

»To me zares nič ne briga, vendar se čudim, da...«

»Jaz se čudim, da moreš nekoga tako obsoditi... samo zaradi tega, ker ti je nekdo o njem pripovedoval slabe reči, ti verjameš in boš morda nepravilno ravnal z nekom, ker držiš z nekom drugim.«

»Držim?« Zasmejal se je, stopil je k Ani, pobožal jo je po licu. »Toda deklica, advokat mora vendar držati s svojim klientom, mar ne? Kar pa se tiče tega, kaj verjamem in česa ne verjamem, vedi, prosim te, da moramo verjeti dejstvom. Toda...« spet se je za-

smejal in ji pokimal, »ti, dragica, stori, kakor hočeš. Ako boš videla, da je to pristojna ženska, jo vzemi. Zaradi neke gospe Derekove se vendar ne bova prepirala, v ostalem pa je tudi možno, da je to poštena, delavna in dostojna ženska.«

Potem sta se pogovarjala o drugih stvareh. Niti kasneje se Ana ni mogla izbežiti tistega grdega občutka, da se ni vedela pošteno in iskreno. Janko ji ni zatajil, niti ji ni skušal zatajiti te zgodbe z Borbelyjem. In s tem je vsa ta stvar končana. Janko dobro ve, kaj mora storiti, kot človek in kot advokat. Napisala bo gospe Derekovi pismo, poslala ji bo šest pengó, da ne bo oškodovana, v hišo pa je ne bo pustila.

So slabe misli, ki kakor vlakni spominov omrežijo slabotnega človeka. Sen? Predstava?

Naslednji Anini dnevi so bili zatemnjeni z lahno otožnostjo, z nedoločno zlovolljo. Ni pisala gospe Derekovi, naj devetega ne prihaja. Sramovala se je svoje slabosti in jo je zatajila pred Jankom... Kaj ko bi... gotovo, je še nekaj, česar doslej ni izvedela in o čemer Janko očitno molči, saj sploh ne omenja več te zgodbe z Borbelyjevi. Zavedala se je, da je to sumničenje nedostojno in sramotno. Izginja brez sledu, kadar je Janko kraj nje, pojavi se spet takoj, kakor hitro ostane sama. Z grozo se je Ana zavedala, da nekaj v njej ni v redu. »Nekaj tu ni v redu!« — in sklenila je, da bo zasledovala to stvar, kajti gotovo je vse v redu! Toda kaj pomeni to, da bo zasledovala to stvar? Ali naj pokliče gospe Derekovo in ji izpraša vest? Toda ali bi mogla verjeti tej klepetulji, kar koli bi ji že utegnila navzežiti? Moj Bog, ko bi Janko to vedel! Trije meseci so minili, odkar sta poročena, doslej ni padla med njima niti ena ostra beseda.

Z gnevom je odganjala to misel. Hotela se je prisiliti v dobro voljo. Nič se ni zgodilo, vse je v redu. A spet in spet prihajajo trenutki, ko začuti neke v sebi tesnobo. Prihajajo ure, ko se zdi, da izgublja ravnovesje. Bori se z neznanom silo in podlega v tej borbi.

Nervozna je. Nikoli ni bila nervozna. Nervozna? Ona, ki ji je doslej edinole zdrav razum krmilil življenje? Enega naslednjih dni je sedela z materjo v salonu, pogovarjali sta se o bližajočem se večeru, ko bo prireditve, in nenadoma je gospa Waltrava v neki zvezi dejala: »Dekle, že nekaj dni opažam, da si nervozna. Prosim te, obvladaj se, saj zate ves ta večer gotovo ni tak dogodek.«

Materin glas je zvenel nestrpno, toda mučna napetost zadnjih dni je po teh materinih besedah vendarle izginila. Da, je mislila, mati ima prav. Nervozna sem zaradi tega večera, a nočem biti nervozna! — Nervozna je zaradi tega večera, je razmišljala tudi Janko, ko je opazoval Anino nestalno, nemirno razpoloženje. A nihče izmed njih seveda ni vedel, niti Ana niti Janko ne, da v resnici gre za docela drugo stvar.

7.
Težka stvar je to. Osem in dvajset pengóv in osem vinarjev tedenske plače, za devet ur dela na dan, od tega da deset pengóv na račun očetovega dolga, osemnajst jih porabi za živčev za tri osebe — za tole človeka dela. Delo je težko, trpijo oči in živci, gledati morajo na vzorec, na nežne črtice, na figure, zamaš si se dobro učila, zamaš si se vadila, to je delo, ki ga ne bi mogla opravljati zaprtih oči. Gospa Kovaceva človeka samo priganja in sitnari, kakor da je človek žival.

Sram ga je bilo, sram, to sem sam videl, sicer si ne bi zakrival oči! Zakaj se je tako sramoval — in zakaj se je bal, da bi ga ne zalotili? Ali je vmiolil v hotel krasti? Ko sem vprašal starejšega, sosedovega Rudita, kdo je oficirja prepodil in zakaj, se mi je zasmejal:

»Ti si pa res osleček! Ali ne veš, da je hodil za Aličev Beti? Potem je prišel k njej v vas. Kaj vem, česa se je prestrašil in — čisir, ki ne sme poznati strahu nikjer in nikoli; rajši je skočil skozi okno, ko da bi se postavil po robu! Mi bo že žane razložil, kar še ne vem. Ljubčka ne bo nikoli več.«

Tudi meni se je svitalo, a zaman sem premišljeval. O videl sem, kako se mu je sosedova Beti nasmihovala, ga vabila k sebi. Le zakaj se je bal, da ga ne bi zalotili? Saj tudi k drugim hodijo v vas, pa ni nič zato. Dopoldne, med poukom sem si ne ubijal glavo s to uganko. Domov gredle sem pa na vse že pozabil. — Opoldne pri ksilu ni nihče omenil jutrnjega dogodka. — Rudi je imel prav, kajti nikoli več nisem videl kavalirja in tudi ne njegovega psa. Hotel sem ga en pot vprašati o Beti, a sem se zbal, da me bo spet nagnal z oslom.

Za cerkvijo, v levem kotu obzidja smo imeli vrt, dolg in širok po deset sežnjav. Kadar smo šli tu sem, smo vedno dejali: »Gremo za vrt na vrt.« Ob zidu na desni je bilo grmovje malin. V tem grmovju je oče redil polke, ki jih je za opoldne izkopaval. Očiščene je deval v usta s kislim hrenom, toda s takšnim mlaskanjem in ugodjem, da je tudi mene zamiloval. Pa ni šlo dol, rajši nazaj pa gor, dokler se mi niso nabrala usta, kakor bi jih naphnil. Ko so mi stopile še solze v oči, je strknilo kar po tleh. Za plačilo sem prejel od matere gorko bunko po hrbtu. (Dalje.)

Ant. Adamič:

šola v predmestju

Ko sem prišel v zakurjeno sobo, so že vsi sedeli za mizo. Mati je porinila predme krožnik, na katerem je bilo zelje in četrti klobase. Oj, to so bila nebesa! Potem pa k rapri, cvrtniki! Jedli smo jih, bali smo se z njimi ter se pitili, kolikor smo mogli. Mati, ki nas je milovala — res, le redkokdaj nam je mogla nuditi kaj bljšega, slaščic sploh poznali nismo — nam je prigovarjala ter nas bodrila, naj kar jemo, in še in še, dokler moremo. »Tako se jih moraš najesti, da boš skakal čez metle«, je rekla ter mi zopet naložila. Iz četrtinke na mizi je oče po kapljicah točil vino, ponujal pa je le bolj materi. Močlal je ter se kakor izgubljen oziral v okna. Kmalu pa se je dvignil ter nam ukazal: »Zdaj pa še malo knjige v roke, potem pa spat«. Knjige... in učiti se... Kakor bi ga ne slišali, smo se jeli priverjati po sobi, se smejati; kmalu potem pa je prišla sestra iz kuhinje metlo, s katero je najprej zaplesala najstarejši, potem pa po vrsti še mi. Mati se je vsedla k peči ter se zadovoljno muzala. Ko pa se je razposajenost sprevrgla v razgrajanje, je mati stopila k steni ter smela dolg molek. Pokleknila je kar o prvi postelji ter jela moliti rožnivenec, žalostni del. Hočeš nočeš smo se tudi mi podali na kolena, nekateri okoli velike mize, drugi pri posteljah, pri peči, za pečjo, kjer si pač ujel ugodnejši prostor. Skoraj soglasno smo odgovarjali, visoko, nizko, zdihovali smo, dremali, se zvirali na vse pretege, da nas je bil res sam bog vesel. Zavist pa nam ni dala, da bi se med molitvijo tudi ne tožili. »Dureca pa sedi na petah... Spica smrči... Skile me brea... Kuna spet kuha...« Tako in slinči vzdikali so ves čas povzdigovali pobožnost. »Ker

je za nas s trnjem kronan bil,« je z visokim glasom zamolila mati, potem pa se je spet potopila v poječ, enoličen čenčes, ki je zbuorel iz njenih ust kakor potokček izpod grma. Sledil je mali rožnivenec. Po tridesetih »Za nas Boga prosje« je sledila vera, kesanje, troje Marijinih molitvic in za uteho še »angel varuh«. Ko je materi zamrli na ustih poslednji vzdihljaj, smo bili kakor Matjaževa vojska. Ženske so se že še zdramile ter si poravnale lase, fantje pa smo bili kakor okameneli; ta ali oni je res že kar zatrdno spal. Pretegnil sem se, uščipnil mlajšega v sedalo, pa sem poskočil spet il in živ. Vso noč sem imel hude sanje.

Gorje, vse nas je pobedel pust. Vse drugi dan želedeci ni prenesel nobene jedi; samo pehalo se mi je, kakor bi se bil radirk najedel. Prvi postni dan, pepečnična sredi se mi je zdela hudo žalostna, in čemerna; bilo je, kakor da je napačila nova doba. I, saj tudi je, vsaj pri nas doma. Ze prvi večer smo spet molili veliki rožnivenec. In prebrali smo ga potem večer za večerom na veliko našo žalost. Moliti pa ga je moral vsak večer drugi, da smo se vsi zvrstili. Danes Skile, kakor smo rekli starejšemu, jutri Dureca, kakor smo rekli najstarejšega, potem Kreifa faktorji, najstarejša sestra, ki smo ji dali to ime po neki latinski, cerkveni pesmi, nato je molil Kuna, kakor so vzeli ime meni, so že vedeli, zakaj. Velikokrat je namesto nas molila Spica, mlajša sestra, ki je nadomestovala tudi še mlajšega Franceta, početov komolec, kakor smo ga zmerjali, ker je bil očetu najbolj prirastel k arcu. Še manjši so bili brez vlog, ti so smeli v posteljo tudi med molitvijo. Te

Misli

Pravi laskac nam laskavo govori o tistih naših odlikah, o katerih si domišljujemo, da jih imamo.

So ljudje, ki so pametni samo za druge.

Marsikdo zabavlja čez ženo, ker je ni. Marsikdo pa seveda iz nasprotnega vzroka.

Največje nasprotje je, da se gradijo zračni gradovi na pesek.

Polna usta besed — prazno srce.

Nesrečna žena ima mnogo prijateljev, srečna nobene.

Drobne zanimivosti

Nov vulkan. Iz Mehike poročajo, da se je v mehan mehiške države pojavil nov ognjenik, ki je dobil ime Paricutin. Iz žrela novega ognjenika se vije neprestano dim in bruha lava.

Podmornico »Ulven« so dvignili za 14 metrov. Sredi aprila ponesrečeno švedsko podmornico »Ulven« so iz globine 49 metrov dvignili že za 14 metrov. Podmornica leži v bližini pristanišča Marstrand nedaleč od Göteborga. Največje težave z dviganjem so že premagane.

Požar je uničil radijsko postajo. Iz Amerike poročajo, da je radijsko postajo »Le Mercurio« v Santjaju de Chile uničil ogenj. Nov čin v nemški vojski. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je odredilo, da se uvede nov čin nadpraporščaka. Vsi praporščaki-naredniki bodo pred imenovanjem za poročnike imenovani za nadpraporščake. Nadpraporščaki imajo uniformo kakor naredniki vodniki, toda brez našivkov na ovratniku. Cepica in ovratnik pa sta takšna, kakor ju nosijo častniki.

Romanske starine na Madžarskem. Arheološki zavod v Budimpešti poroča, da so v Aquinumu odkrili več predmetov, ki izvirajo še iz dobe cesarja Hadrijana. Med drugim so odkrili ostanke romanske stavbe, ki je imela 7 sob ter spominja na slične stavbe v Pompejih. V bližini te stavbe so odkrili tudi ostanke Mitrovega templja ter več starinskih kipov.

GOMME GIGANTI. AUTOGUME. gigantini tutte le misure orjaške in srednje vseh izmer za tovorne avtomobile in tovorne vlake. FERNANDO BALDONT - Via Cavour 92/94 ROMA

Zahvala

Vsem, ki ste sočustvovali ob smrti našega ljubljeneža moža, dobrega očeta, starega očeta, strica, svaka in tasta, gospoda

Gračner Josipa

ter ga spremili v tako velikem številu na njegovi poslednji poti, mu darovali krasno cvetje, nas pa tolažili, izrekli najprisrčnejšo zahvalo. Prav posebno zahvalo pa gosp. primariju dr. Otonu Bajcu, ki se je nesebično zavzel za blagega pokojnika, č. sestram za skrb in nego ter č. gg. duhovnikom za poslednje tolažilo in spremstvo.

Sv. maša za dušnico se bo darovala dne 29. julija 1943 ob 7. uri v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana, dne 26. julija 1943.

Zalujoče rodbine: GRACNER, KORUZA, DR. GRACNER — in ostalo sorodstvo

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L. 30, za dir. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 2. Najmanjši iznos za te oglase je L. 7. Za ščititve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L. 1, za vse druge oglase L. — 60 za besedo, za dir. in prov. takso — 60, za dajanje naslova ali šifro L. 3. Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.

Hišni posli

iščejo službe

Mlada postrežnica

vajena dela. išče dnevno zaposlitev od 10. do 15. ure. Naslov v vseh posl. Jutra. 12908-1

Hišni posli

dobijo službo

Kuharica

poštena, zdrava in čista, ki opravlja vsa hišna dela se sprejme v odd. 50 hsko k 2 osebam. Plača 400 lir, hrana prav dobra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stroji« do 35 let. 12911-1a

Uradništvo

išče službe

Dipl. ing. kemije,

več letnem delu v vseh poslovnih in strojništvih, išče kakršne koli zaposlitve. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nujno«. 12920-2

Prodajam

»Florida« krema poročila v vseh in normo in vam hrani in upravi lepo polt. Pri sončenju Vas obvaruje. »Florida« krema peg in opeklin, pri tem pa doseže krasno zagorelo polt. Izdeluje lekarna Mr. Babovec, Ljubljana. 288-6

4 kolesni voziček

(dvoj.) 9 delno kumencni, strojsko kolesar in poseljo, 2 nočni omari, prodaj. Obrtniška ul. 8. 12923-6

Par tisoč vrec

razbljenih v najboljšem stanju prodaj. Bregar & Krk, Miklošičeva 19, Palača Vojne inšpekcije. 12925-6

Brisače

(frotir), blago za enajst pečin, kopalni frotir, plašč, bel, ugodno prodaj. Naslov v vseh posl. Jutra. 12921-6

Umrli je v 82. letu svoje starosti naš ljubljani oče, stari oče, brat, tast in stric. gospod

Ivan Zurlini

strojevodja drž. železnic v pokoju

Pogreb blagopokojnika bo v torek, dne 27. t. m. popoldne na pokopališče v Divacii.

Divaccia, Ljubljana, Zagreb, dne 26. julija 1943.

Zalujoče rodbine:

ZURLINI PAULINA, MLAKAR in ostalo sorodstvo

Umrli je naš stric, gospod

JANEZ SKUBIC

DELOVODJA TOVARNE L. BONAČ SIN, MEŠCAN LJUBLJANSKI

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 27. t. m. ob 1/2 5. uri popoldne z žal — kapele sv. Andreja — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 25. julija 1943.

Rodbini:

PODKRAJSEK, PUHER

EMILIO SAIGARI

KRALJICA KARIBOV

PUSTOLOVSKI ROMAN

Zdaj so opazili šest metrov dolgega, ostudnega krokodila, ki je počasi in previdno kobacal iz goste gručastih rastlin.

Bilo je, kakor da bi mu bili na zgrbančenem hrbtu zasadili cel vrt. Izmed košenih, z blatom zalitih luskin mu je rastla močvirna trava. Glavo je držal pod vodo, le časih jo je vzdignil in hlasičil po zraku. Tudi rep je imel skrit.

»Ali ga ustrelijo?« je vprašal Stiller.

Kapitan mu je rekel, da nikar.

Moko je odrezal veliko vejo, jo osmukal in zlezal z njo k močvirnim rastlinam, ki so pokrivala breg.

Carmaux in Stiller sta storila takisto, med tem ko sta si kapetan in Jara poiskala za drevjem drug prostor.

Krokodil se je počasi bližal. Njegov rep je ostal pri tem docela miren. Toliko da je gibal z nogami, kakor bi se jih bal pokazati.

Le nekaj korakov je še imel do otočka, ko je iz

kupa vodnih rastlin mahoma prilezel drug krokodil. In takoj nato se je nagloma vzdignil iz vode tretji, ki je srdito planil proti onima dvema.

»Kaj bo zdaj?« je vzkliknil Carmaux.

»Tebe se očitno ne mislijo lotiti!« ga je Stiller potolažil.

Tedaj sta se začela drug za drugim dva rezka brliza.

Videli so, kako sta dva druga kajmana planila z bližnjega otočka v preliv in jela z mogočnimi repoma opetati po vodi. Med tem ko se je eden pridružil onim trem, ki so se ruvali, je drugi, manjši, mirno zlezal k bregu, kjer je stalo trstičje, se oprl na rob in zadovoljno gledal, kako se je četvorica dvoživk besno zaganjala drug v drugega, odpirala velikanska žrela in kazala silne zobe.

Zdaj so tako živahno gibali z repi po vodi, da je brizgala pena visoko v zrak in so valovi pljuskali na vse strani. Skušali so zdrobiti drug drugemu čeljusti in rjovelj kakor biki, tako da je celo tuljenje opic utihnilo.

Neka samica se je bila med tem zleknila po bregu. Gledala je prizor, kakor da ji ni nič mar.

Eden izmed štirih nasprotnikov, morda najslabotnejši med njimi, je bil kmalu nezmožen za boj. Nasprotnik mu je bil odgriznil rep in skrajni konec čeljusti. Kri je kar curkala od pohabljenega. Imel je dovolj; obrnil se je in odkobacal k vodnim rastlinam, okrog katerih je dobila voda rožnato barvo.

Kmalu nato je odpadel drugi. Raztrgali so ga bili na kose.

Več trčikljev

rabljene in nove, zelo ugodno napredaj. Sušarske, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 12928-11

Razprodaja koles

več danskih in moških po zelo ugodni ceni. Sušarske, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 12929-11

Lokali

Trgovina z meš. blagom, prometna dokazano 45-50.000 lir. prodaj. zaradi prepoplavljenosti. Potrebni kapital 40.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Meš. blagom« 12931-19

Srebrne predmete

kupim, plačam najvišjo ceno. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Srebrno«. 12933-7

SUHE GOBE

po najvišji dnevni ceni kupuje Sever & Komp.

Prazne škatle

od Mama-miska in prazne steklenice, kupim po najvišji ceni. B. Guštin, Vojniškov trg 2. 304-7

Kompresor

najmanjši 5 am za brizganje, kupi Motometan, Celovška 38. 12937-7

Kupim kauč

garantirano čist v dobrem stanju. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Bruno«. 12916-7

Pohištvo

Kuhinjsko pohištvo moderne izdelave, po zelo ugodni ceni, dokler traja razloga, nudim Stenovanjska ograda, Gradšče 4, vogel. 12915-12

Ogromna večina

oglaševalcev se obrača na »JUTRO« OGLASNI ODDELEK

Kolesa

Plačamo zelo dobro za stare bicikle, bicikelgume, motorna kolesa ter gume za motorna kolesa. Gasogono Merkur, Puharjeva 6. 12930-11

Sobe išče

Opremljeno sobo s eno posteljo išče gospod. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lepe«. 12906-25a

Živali

Prodajam piščance

rodejske pasme, štiri dni stare in tudi večje. Ljubljana, ulica 63. 12920-27

Stroji

Šivalni stroj,

razbljen, prodaj. Bezlej, Albanska 8. 12934-29

Zago

(Randsäge), srednje velikosti, kupi Motometan, Celovška 38. 12936-29

Parcela

ob glavni ceni na Brinju, takoj prodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Brinje«. 12912-30

Prodajam:

novo posanovanjsko in širisanovanjsko hišo za Bežigradom, enodružinsko na Budniški, trgovsko ob Celovski in Vodnikovih cestah. Parcele stavbne in industrijske v vseh delih mesta od 40 do 900 kv. m. Realiteta pisarn. na Hribljan Mro. Cigaletova 1-9. 12918-20

Prodajam:

novo posanovanjsko hišo na Bežigradom, priljubeno, starejšo hišo v centru, kjer je do voljena zidava za trnastrop. nico, hišo v Rožni dolini. — Parcele na Miru, na koncu kumencni ob Graščem, na Bežigradom, in kumencni vzhod. Soba za remon. in pri zvezni prog. Realiteta pisarn. Kušaver Ludvik, Miklošičeva 34. 12922-20

Soba odda

Opremljeno sobo s poslovnim vhodom oddam. Idriska ul. 6-1. 12906-23

Izgubljeno

Pozabil sem zavetek z dokumenti v pesek, 25. L. in, na vlakcu iz Rimskega Azeza v Ljubljano. Najditeja prosim, da mi vrne proti nagradi. Ljubljana, Stari trg 3, Ivan Lohar 12919-28

Dotično osebo,

ki je našlo otroško jaso od sv. Križa do gostilne Nacota in do Rimske ceste ali v gostilni, prosim, da jo odda v upravi Jutra, ker je otrok rešen in nima ne očeta in ne mame 12917-28

Ročna ura

známke »Mervin« se je izgubila v soboto zvečer od Hribljanških hiš do Bavarskega dvora ali pa na tramvaju od Bavarskega dvora do Tobane tovarne. Poslan najditeja se proti, ker je ura draga spomin, da jo vrne v upravi Jutra. 12919-28

Našla sem denarnico

z malo vsoto denarja. Našlov v vseh posl. Jutra. 12924-28

Izgubil sem uro

známke iko, srebrno 25. VII. 1943 ob 10 uri zvečer v zgornjem donem delu glavne aleje Trbovlja. Najditeja naj jo vrne proti nagradi v upravi Jutra. 12913-28

Revna begunka

je izgubila zato brusko v soboto ob 2. uri od Miklošičeve c. natavnost na Ljubljano do Krakovskega nasipa. Poslan najditeja naj jo odda proti nagradi v trgovino »Setina« na vogalu »Kino Moka«. 12917-28

Zlato zapestnico

drag spomin, sem izgubila v soboto zvečer od Javnih sklad do Kreslje. Najditeja naj mi vrne visoko nagrado. Naslov v vseh posl. Jutra. 12919-28

Zlata verižica

se je izgubila v soboto zvečer. Poslan najditeja naj jo vrne v upravi Jutra proti nagradi. 12914-28

Pridelki

starno kupuje po najvišjih dnevnik cenah

SUHE GOBE

Informacije

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Selenburgova ul. 4 tel. št. 2109

Razno

»Čistimadež« »Smacchiatores« se je za čiščenje oblek zkazal za najboljšo sredstvo, ker čisti hitro, temeljito in ne pušča krogov. Zadrževanje v vseh trgovinah in drogerijah. Navodilo uporabe je na steklenici. — Glavna založba »PETRO-NAPTA«, Ljubljana, Ciri-Metodova 35 a. Telefon 38-90. 297-37

ZAHVALA

Vsem, ki ste počastili s svojo navzočnostjo na zadnji poti gospoda

NIKO KOJIČA

brivskega mojstra

iskrena zahvala. — Prav posebna zahvala g. prim. dr. Neubauer-ju za poštvalno zdravljenje, č. sestram Leonišča za skrbno nego, č. duhovščini, gg. pevcem Mladinskega doma na Kodeljevem, gg. stanovskim tovarišem in vsem darovalcem vencev in cvetja.

LJUBLJANA, dne 26. julija 1943.

ZALUJOČI OSTALI

Javljamo, da je preminul naš dolgoletni in zvesti sodelavec, gospod

JANEZ SKUBIC

delovodja

Pogreb bo v torek dne 27. t. m. ob 16.30 izpred kapelice Sv. Andreja na Žalah.

Blagopokojnega bomo ohranili v našem najlepšem spominu.

Ljubljana, dne 26. VII. 1943.

Kartonažna in papirna industrija

J. BONAČ SIN, LJUBLJANA

Ventimiljski se je bil z mečem v roki zapodil na pomoč. Po bliskovo je zasadil pošasti ostrino v žrelo.

»Nazaj, kapitan!« je Moko zavpil.

In spet je treščil njegov kol ranjenega plazilca po hrbtu.

Zver je stala nekaj trenutkov kakor omotična. Nato je zbrala poslednje moči, se odvrnila od brega in se potopila v preliv, pustivši za seboj krvavo sled.

15. POGLAVJE

Splav

S čolnom vred so bili flibustirji izgubili vsa živila in del streliva. K sreči so imeli pri sebi še nekaj sto svinčenk za puške. Tudi tople odeje, ki so jih varovale nočne vlage, so bile rešene, ker jih je nosila Jara.

Njihov položaj sredi širnih močav, kjer niso vedeli kod ne kam, nikakor ni bil ugoden. Toda črnci jih je potolažil. Dejal je, da bi bil zajtrk iz krokodiljih repov kaj slasten. Že večkrat jih je bil jedel.

»Lesa nam tudi ne manjka!« je rekel gusar, ki ni nikoli izgubil poguma. »Moji vrli mornarji bodo pač menda znali stesati splav iz hlodov! Mokova sekira bo že storila svojo dolžnost!«

Ta čas, ko sta s »prijateljem oglarjem« izbirala ob bregu primeren les, sta se Carmaux in Stiller odpravila iskat kaj primerne za hrano.

Otoček je bil večji, nego so izprva mislili, in ves pokrit z gozdom. Na tleh, ki so bila mastna od strohnelega listja, je raslo obilo raznih palm in gostega grmovja.